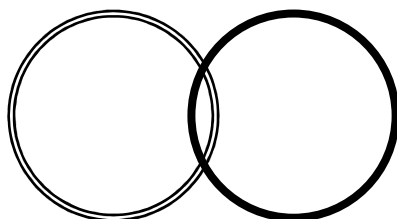

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií Brno

Zelený anarchismus

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. Eduard Radvan, CSc.

Vypracovala:
Lucie Losová

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Zelený anarchismus zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 23. 11. 2011

.....

podpis

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Eduardu Radvanovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi Evženu Losovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Lucie Losová

OBSAH

Obsah	3
Úvod.....	5
1. Kapitola.....	6
Současná česká anarchistická scéna.....	6
1.1. Vztah významných představitelů anarchismu k ekologii.....	13
1.2. Metody řešení ekologických problémů podle anarchistů.....	16
1.3. Ekologie v názorech anarchistických skupin	19
1.4. Téma ekologie v programech českých anarchistů.....	24
2. Kapitola.....	29
Sociologické šetření	29
2.1. Cíl sociologického šetření	29
2.2. Hypotéza sociologického šetření.....	29
2.3. Metoda sociologického šetření.....	29
2.4. Výběr zkoumaného vzorku a jeho charakteristika	30
2.5. Vyhodnocení sociologického šetření	31
2.6. Celkové vyhodnocení sociologického šetření	46
3. Kapitola.....	48
Zelený anarchismus a sociální pedagogika.....	48
Závěr	51
Resumé.....	52
Anotace	53
Literatura a prameny	54
Příloha 1	56
Příloha 2	60

ÚVOD

Ve své práci se budu zabývat anarchismem a především jeho frakcí zabývající se ekologií a ochranou přírody. Cílem mojí bakalářské práce bude podat svědectví o vývoji anarchismu u nás, zda a do jaké míry se čeští anarchisté zajímají o problémy spojené s životním prostředím, s ochranou zvířat a jaké jsou jejich postoje a prostředky k docílení optimálního vztahu mezi člověkem a přírodou.

V první řadě objasním, co znamená slovo anarchie a anarchismus, dále nastíním vývoj anarchismu obecně a zmíním některé důležité zástupce této politické ideologie. Vylíčím též počátky vzniku anarchistického hnutí v naší vlasti, uvedu jednotlivé skupiny, jejich ideje a hlavní cíle.

Další část svojí práce bych chtěla věnovat počátkům vzniku „zeleného anarchismu“ a jeho významným předchůdcům. Klíčovým tématem mojí bakalářské práce jsou však anarchisté věnující se ekologickým otázkám a působící na území České republiky. Proto se budu zabývat ekoanarchistickými hnutími, jejich programy, metodami řešení ekologických problémů a uvedu jejich nejnámější počiny a přímé akce.

Pro pochopení a zasnění do problematiky anarchismu mi byla velkým přínosem kniha od Václava Tomka a Ondřeje Slačálka: Anarchismus – svoboda proti moci. Dalšími prameny pro mne byly převážně internetové stránky jednotlivých anarchistických hnutí, kde bylo možno zjistit programové zaměření, plánované akce, ale také stanoviska a názory na různá témata, kterými se jednotlivá uskupení zabývají.

Druhý oddíl mé práce bude věnován jednoduchému sociologickému šetření, které bude mít za cíl zdokumentovat přehled respondentů o anarchismu, dále objasním souvislost mezi sociální pedagogikou a anarchismem a v závěru práce se pokusím o vlastní definici „zeleného anarchismu“.

1. KAPITOLA

SOUČASNÁ ČESKÁ ANARCHISTICKÁ SCÉNA

Pod slovem anarchismus nebo anarchie si většina z nás představí chaos a nepořádek a anarchisté jsou často spojováni s násilím a teroristickými útoky, což je vzhledem k historii anarchismu pochopitelné. Mnoho anarchistů používalo tzv. propagandu činem. Páchali různé druhy násilných akcí, aby upoutali pozornost a někdo vyslechl jejich názory a myšlenky. Tato metoda nebyla příliš účinná, anarchisté si tím sami na sebe upletli bič; do dnešní doby jsou považováni za násilníky a teroristy.

Anarchismus je politická ideologie, která usiluje o vytvoření společnosti bez ekonomické, politické a sociální hierarchie, o vytvoření společnosti bez vládnoucí vrstvy. Anarchisté odmítají centrální organizaci, státní moc a právní řád ve formě zákonů vytvářených elitou a vnucovaných zbytku společnosti. Jsou přesvědčeni o tom, že lidská společnost je schopna seberegulace, tzn., že je schopna spravovat sebe sama bez vlády. Odmítají vládu člověka nad člověkem a prosazují svobodu, kterou je možné uskutečnit v decentralizovaných samosprávných společenstvích, ve kterých se budou dodržovat dohodnuté zvyky.

Historie anarchismu sahá až do dob Platóna, který anarchii označil jako jednu z forem vlády. Za významného předchůdce anarchismu je považován německý myslitel Max Stirner, který ve své knize „Jedinec a co je mu vlastní“ kritizuje morálku, stát i náboženství jako brzdu v rozvoji osobnosti člověka. Stirnerem se inspirovali anarchisté před I. světovou válkou.

K dalším významným anarchistům patří například Pierre-Joseph Proudhon, Petr Kropotkin, Elisée Reclus, Murray Bookchin, John Zerzan, Michail Bakunin, Johan Most a další. S anarchismem se v mnohém shodovaly názory známých osobností, jako je William Morris, Oscar Wilde a Lev Tolstoj, i když nesouhlasili s technikami anarchistických teroristů. U nás je v současnosti nejznámější osobou hlásící se k anarchismu Ondřej Slačálek, který spolu s Václavem Tomkem sepsal podrobného průvodce anarchismem, knihu „Anarchismus – svoboda proti moci“.

Po Sametové revoluci v roce 1989 došlo v naší vlasti k přetvoření anarchistického hnutí do stavu, ve kterém se vyskytovalo v Západní Evropě. Kořeny československého anarchistického hnutí sahají do roku 1988, kdy bylo vytvořeno Nezávislé mírové sdružení – Iniciativa za demilitarizaci společnosti, vyjadřující nechuť k násilí a obavy z jaderného konfliktu. Někteří členové tohoto sdružení potom spolu se členy Československého anarchistického sdružení (založeno v létě roku 1989) zakládají širší anarchistické hnutí, jehož koordinátorem se stala redakce časopisu A - Kontra. První akce tohoto hnutí byla uspořádána před více než 20 lety, dne 14. října 1989. Při tomto happeningu na Staroměstském náměstí asi dvacet lidí rozdávalo letáky s textem o anarchismu a čepice vyrobené ze starých novin.¹

Nejvýznamnějšími a největšími českými anarchistickými hnutími byly Československá anarchistická federace (ČSAF), 1151 (bývalá Organizace revolučních anarchistů Solidarita - ORAS²), Anarchokomunistická alternativa a Federace sociálních anarchistů (FSA).

Československá anarchistická federace (ČSAF) vznikla roku 1995 pod názvem ČAF (Česká anarchistická federace). Nynější název byl zvolen roku 1997, kdy se k hnutí připojila slovenská odnož anarchistů.³ V manifestu ČSAF z roku 2000 se můžeme dočíst, že tato organizace sdružuje odpůrce autority a svobodomyšlné lidi, „...kteří se nehodlají smířit se současným společenským systémem, jenž se zakládá především na dvou pilířích útlaku a vykořisťování - státu a kapitalismu...“⁴ a dále se snaží „...aktivně propagovat alternativní vizi uspořádání svobodné a samosprávné společnosti...“⁴ Činností ČSAF jsou zejména veřejné protesty, diskuse, osvětová činnost a realizace samosprávných projektů.

Anarchismus je podle tohoto hnutí „...pořádek bez vlády, jeho základními principy jsou svoboda, svobodná samospráva, sebeorganizace, volná dohoda, volitelnost a odvolatelnost od zdola nahoru, sociální spravedlnost, rovnost všech, solidarita, tolerance, vlastní iniciativa, seberealizace, dobrovolnost, spolupráce, federalismus, internacionalismus a přímá akce...“⁵

¹ Web ČSAF, <http://www.csaf.cz/index.php?clanok=952>, 16. 10. 2009

² Web ČSAF, <http://www.csaf.cz/linky.php>, 16. 10. 2009

³ Web ČSAF, encyklopedie,

http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:strucna_historie_ceskeho_anarchistickeho_hnuti, 24. 10. 2009

⁴ Web ČSAF, http://www.csaf.cz/manifest_2000.php, 16. 10. 2009

⁵ Web ČSAF, <http://www.csaf.cz/stanovy.php>, 16. 10. 2009

Na posázavských regionálních stránkách⁶ se dočteme o šesti hlavních bodech, za které tato organizace bojuje. Jde o boj „za

- 1) **SVOBODNOU SPOLEČNOST** - Společnost řízenou přímo lidmi na federalistických principech, založenou na lidských potřebách a rozhodnutích, kde každý bude mít stejná práva a povinnosti.
- 2) **KONSENZUS** - Jako rozhodovací proces, kde budou lidé rozhodovat sami a přímo, místo toho aby si do čela dosazovali nějaké zástupce, politiky a předáky. Nikdo jiný za lidi nebude rozhodovat lépe než lidé samotní!
- 3) **SPOLEČENSKOU/ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVU** - Samosprávou může být město, obec nebo městská čtvrť, kterou spravují lidé sami společně s ostatními sousedy a spoluobyteli, protože sami vědí nejlépe, co potřebují a mají dělat.
- 4) **VÝROBNÍ SAMOSPRÁVU** - Aby společenská samospráva uspokojivě fungovala, je vedle ní potřeba výrobní samosprávy. Výrobní prostředky a zaměstnání mají patřit pracujícím lidem a všem, kteří chtějí pracovat! Tato samospráva umožní lidem, aby sami spravovali podniky a zaměstnání tak, aby společně zajišťovali své potřeby a požadavky. Spojením všech podniků do společné federace budou řídit a zajišťovat výrobu a služby pro celou společnost.
- 5) **FEDERACI SAMOSPRÁV** - Místo centralistického státu se má uskutečnit demokratická federace všech územních a výrobních samospráv, která bude založena na autonomii samospráv a praktické spolupráci ve prospěch všech. Takto je možné dosáhnout toho, aby rozhodovací procesy zůstaly na lokální úrovni, tedy u lidí.
- 6) **SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST** - Hospodářství a bohatství celé země v rukou společnosti, ne boháčů a politiků, které bude řízeno pomocí samospráv. To je cesta praktického plánování zdola, umožňujícího skutečně uspokojovat lidské potřeby. Místo soukromého vlastnictví a peněz vzájemnou koordinaci a solidaritu. Sociální spravedlnost pro všechny, už žádnou nejistotu a existenční nouzi.“

⁶ Web ČSAF Posázaví , http://www.csaf-posazavi.estranky.cz/stranka/kdo-a-co-chce-csaf_, 16. 10. 2009

Přihlédneme-li ještě jednou k požadavkům anarchistického hnutí, zjistíme, že v principu lidem z tohoto hnutí vadí kapitalistický systém, který tvoří sociální nerovnosti mezi lidmi (chudobu většiny a bohatství privilegovaných), což vede k útlaku. Stát, podle nich, slouží k ochraně privilegované menšiny, tj. bohatých a mocných lidí, k ochraně jejich majetku a zájmů. Kapitalistický systém má dopad jak na sociální postavení lidí, tak na životní prostředí. Vede k jeho devastaci, k degradaci člověka a jeho kultury prostřednictvím konzumentských návyků. Stále více jsou omezována sociální a politická práva obyčejných lidí.

Anarchisté jsou přesvědčeni, že zřízení dnešní společnosti je založené na principech autority, hierarchie a moci, která lidem diktuje, jakým způsobem mají žít. Alternativa je ovšem možná. Avšak již neříkají, jak by měla přesně vypadat. Chtějí o těchto alternativách především vyvolat diskusi. Aby určitá alternativa byla účinná, měla by být založena na demokratických principech, rozhodování lidí za sebe sama: aby si lidé zvolili zástupce, které by však mohli úkolovat, spolupracovat s nimi a kdykoliv je odvolat.⁷ Cílem anarchie je emancipovaný člověk žijící ve společnosti založené na principu svobody, solidarity a volné dohody, kde se může plnohodnotně spolupodílet na fungování společnosti a v co největší míře rozhodovat o svém životě.

Podle M. Bastla „...se ČSAF etablovala jako organizace s velkou názorovou volností, která se snaží oslovovat všechny sociální skupiny, zejména mládež. Hlavní náplní činnosti ČSAF je šíření informací, a to jak o anarchismu jakožto politické filosofii, tak i o konkrétních problémech a negativních jevech provázejících globalizovaný kapitalismus. Snaží se také poskytovat organizační pomoc nově vznikajícím anarchistickým skupinám a finanční a jinou pomoc stíhaným aktivistům...“.⁸

Dalším významným a donedávna aktivním hnutím byla Organizace revolučních anarchistů - Solidarita (ORAS), poté 1155. Byla anarchisty založena roku 1996 oddělivší se částí členů ČAF.⁹ Do českých médií se tato organizace dostala poté, co dva z jejích členů vajíčky zaútočili na bývalou šéfkou americké diplomacie Madeleine Albright na akademické půdě Masarykovy univerzity v Brně. Na rozdíl od ČSAF se tato

⁷ Web ČSAF, <http://www.csaf.cz/index.php?clanok=795>, 24. 10. 2009

⁸ Web Central European Political Studies Review, M. Bastl, <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=108>, 24. 10. 2009

⁹ Web ČSAF wiki, http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:strucna_historie_ceskeho_anarchistickeho_hnuti, 24. 10. 2009

skupina věnovala politické činnosti. Názorový základ skupiny 1155 tvořil radikální syndikalismus.

Na webu Středoevropské politické studie se dočteme, že prioritou ORAS byla svoboda jednotlivce. Té je možno dosáhnout pouze společným bojem proti hospodářskému systému, pro který je dle Organizace revolučních anarchistů – Solidarita charakteristické potlačovat osobnostní rozvoj jedinců. Významným slovem objevujícím se v programu ORAS bylo odcizení, které spatřovali v ekonomické a politické organizaci společnosti, jež nedovoluje uspokojení všech lidských potřeb a poškozují význam slov jako solidarita a vzájemná pomoc.⁹

Třetím nejvýznamnějším hnutím u nás je Anarchokomunistická alternativa (AKA), která se snaží sjednotit anarchokomunistické aktivisty se společným cílem a tím je odstranění kapitalistického systému.¹⁰ Kapitalismus má být nahrazen svobodnou bezstátní a beztřídní společností obecních a výrobních samospráv a autonomních federací.

Dle AKA je možné pomocí dnešní technologie spolu s odstraněním třídní nerovnosti uspokojit všechny potřebné. Práce potom nebude otroctvím, jako dnes, ale „...prostředkem k plnohodnotnému životu jednotlivce a fungování společnosti...“.¹⁰

Cílem hnutí AKA je zničení kapitalismu pomocí revoluce, která má být vedena samotnými utlačovanými. Důležité je, aby se vedení tohoto odboje nezmocnila žádná privilegovaná skupina či politická strana, která by jej mohla zneužít ve prospěch svých vlastních zájmů. Alternativou ke kapitalismu má být svobodný komunismus. Aby ho bylo možno dosáhnout, „...je třeba spoluvytvářet komunistické uvědomění, podporovat ohniska odporu, předkládat návrhy organizace revolučního boje a inspirovat utlačované pro myšlenku vytvoření nové společnosti. Avšak tato inspirace nemá nic společného s bolševickou koncepcí stranického předvoje, složeného z profesionálních revolucionářů...“.¹⁰

Současné uspořádání společnosti je možné reorganizovat pouze pokud se do revoluce zapojí dělnictvo, neboli tzv. námezdně pracující, kteří svojí prací vytváří všechno kolem nás, kteří nevlastní žádné výrobní prostředky a prodávají pouze svou

⁹ Web ČSAF wiki, http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:strucna_historie_ceskeho_anarchistickeho_hnuti, 24. 10. 2009

¹⁰ Web Anarchokomunistické alternativy, <http://aka.anarchokomunismus.org/?page=manifest>, 24. 10. 2009

pracovní sílu. Podle Anarchokomunistické alternativy je nutné, aby veškeré výrobní prostředky zespolečenštilely a nově vytvořená společnost je začala měnit dle svých vlastních potřeb.

Aby něco takového bylo možné uskutečnit, je třeba zrovnoprávnění pracujících, k čemuž napomáhá jejich sebeorganizování na pracovištích, vytváření odborů, které chrání jejich osobní a ekonomické zájmy a které mají zároveň sloužit k udržování smíru na pracovišti. Vzhledem k působnosti odborů, která je omezená pouze na pracoviště, přichází AKA s myšlenkou anarchistických odborů, jejichž výhoda spočívá především ve využívání přímé akce a sebeorganizace proletariátu.

Anarchokomunisté aktivně vystupují proti důsledkům kapitalistické morálky a kultury jak ve škole, tak na svých pracovištích a ve svých komunitách. Aktivně vystupují proti všem možným formám útlaku a diskriminace. Staví se tedy například proti rasismu, fašismu, nacismu, proti náboženským a dalším předsudkům, které jsou dle jejich názoru produktem odcizených kapitalistických vztahů. Kladou důraz na nekonzumní chápání života a kultury a na sociální ekologii, podporují a propagují vegetariánství a veganství a zdravý životní styl jako takový.

Posledním z větších anarchistických hnutí u nás, které bych ráda zmínila v této kapitole, je Federace sociálních anarchistů. Vznikla rozštěpením Československé anarchistické federace na jejím posledním sjezdu na podzim v roce 1997. Jejími zakladateli byli členové Anarcho – syndikalistické frakce ČSAF, nejstarší československé organizace sociálních anarchistů, která byla založena roku 1992.

Aby bylo možno rozvrátit kapitalismus členové FSA ve svém programu uvádějí nutnost aktivního zapojení do politického dění. Z informací, které o sobě uvádějí, je FSA spolek námezdně pracujících mladých lidí, které tíží jejich sociální situace. Proto také vytvářejí společenství v neobydlených domech, čímž popírají právo na osobní vlastnictví. Své názory hodlají prosadit pomocí propagandy a třídního boje. Cíl tohoto boje je sociální rovnost, právo na důstojnou práci pro každého, šetrné využívání přírodních zdrojů a likvidace kapitalismu, který pracující bere jako položky na seznamu a v případě že už nejsou potřeba, dovede se jich také jednoduše zbavit. Kapitalismus podle FSA představuje systém, pro který jsou charakteristické vlny hospodářských krizí, přirozená nezaměstnanost, a díky němuž dochází k vykořisťování člověka člověkem.

Práce, jakožto prostředek osobnostního a společenského rozvoje nemá být, podle FSA konána pouze k obstarání základních životních potřeb jednotlivce, ale pro tvorbu hodnot pro celou společnost. Proto je také osobní vlastnictví výrobních prostředků považováno za nesmysl, který jde proti lidské přirozenosti.¹¹ To je ostatně od vzniku anarchismu krédo všech anarchistických seskupení. To, co je dnes zajímavá a spojuje, je ale také ekologie.

¹¹ Web FSA, <http://odpor.wz.cz/VYZVY/fsa.htm>, 25. 10. 2009

1.1. Vztah významných představitelů anarchismu k ekologii

Názny ekologického myšlení se projevovaly již u anarchistických autorů, jako jsou např. Elisée Reclus a Petr Kropotkin.

Hlavním přínosem Recluse pro ekologii byl jeho názor na pokrokové technologie. Zdůrazňoval možnost těchto technologií zvyšovat produkci potravin a zajistit tím dostatek pro všechny lidi na Zemi bez destruktivního vlivu na životní prostředí.¹²

U Petra Kropotkina, kterého s Elisée Reclusem pojilo doživotní přátelství, to byl zase ekologický přístup k výrobě a spotřebě. „...v protikladu k většině myslitelů své doby nepohlížel na přírodu jako na něco člověku nepřátelského a jej ohrožujícího...“.¹² Kropotkin, jak píše V. Tomek a O. Slačálek, „...své studium člověka a společnosti nezakládá na politické ekonomii a „ekonomické základně“ společenského uspořádání, ale na zkoumání biologického, evolucí vytvořeného základu lidství, lidských bytostí a pospolitostí...“.¹²

Za předchůdce „zeleného anarchismu“ však lze považovat až Murraye Bookchina (1921 – 2006) s jeho sociální ekologií. Ve svém díle se zamýšlí nad možnostmi utvoření ideální společnosti, která by neškodila životnímu prostředí. Vlastně by se přizpůsobila svojí strukturou a fungováním přírodě, a přesto by byly uspokojeny potřeby člověka. Kořeny znečištění a devastace přírody spatřoval Bookchin ve špatném uspořádání společnosti a právě reorganizaci společnosti by podle něj bylo možné dosáhnout ekologické rovnováhy. V jeho pracích se objevovaly ekologické myšlenky již v době, kdy se o ochraně životního prostředí nijak nediskutovalo.

Ekologové by se měli, dle Bookchina, stát kritickými k systému, který ničí rovnováhu mezi člověkem a přírodou. Lidé by měli přehodnotit vztah člověka ke světu kolem něj, což by mělo vést nejen ke kritice dnešní společnosti, ale hlavně k alternativě.

Počátky škodlivého vztahu k přírodě hledá Bookchin v takových společenských

¹² V. Tomek, O. Slačálek: Anarchismus – svoboda proti moci, Praha 2006, Vyšehrad, str. 200 a 234

institucích, které s sebou přinesly podmanění člověka. Kritizuje jak křesťanství, tak kapitalismus, který vše mění ve zboží, včetně přírody. Neekologičnost kapitalismu spatřuje v různých součástech moderní společnosti. Těmi jsou například velkoměsta, rozpínající se zemědělství a obrovské továrny. A hledá alternativy. Tvrdí, „...že alternativa, která vychází z ekologického přístupu, se shoduje s anarchistickým ideálem. Jestliže dříve byl anarchismus se svým úsilím o decentralizovanou společnost pokládán za romantický, utopický nebo reakční, ve světle ekologických problémů se naopak zdá být extrémně realistickým řešením situace, před níž je lidstvo postaveno. To, co se včera jevilo jako „pokrok“, se ve světle ekologické krize ukazuje být cestou do slepé uličky a naopak, anarchistické vize jsou nyní nejen žádoucí, ale také nutné...“.¹³

Dalším, ve svých názorech velmi radikálním zástupcem „Zeleného anarchismu“ je John Zerzan, který kritizuje společnost ještě mnohem hlouběji a konkrétněji než Murray Bookchin. Odmítá především techniku a vše s ní spojené. Upozorňuje na to, že původně měla dát člověku více volnosti, avšak opak je pravdou – člověk se stává na technice čím dál více závislým.¹⁴

Počátky odcizení člověka od přírody spatřuje Zerzan již v době neolitu, kdy dochází k dělbě práce: člověk začíná využívat přírodu k vlastnímu prospěchu a vzniká potřeba kontroly společnosti.

Dalším velkým zlem je podle něj měření času, jazyk, čísla, symbolické myšlení a umění, což umožňuje manipulaci a ovládnutí člověka. Čas podle Zerzana odcizuje člověka od přítomnosti a nutí jej k sebekontrolě. Stejným způsobem pohlíží na jazyk a čísla: všechny tyto vynálezy umožňují kontrolu lidí - zbavují je vlastní svobody. To je ovšem již forma primitivismu, která vyvolala kritiku u většiny anarchistů.

K „zeleným anarchistům“ bývá řazen i Henry David Thoreau, přestože nesouhlasil s tím, aby jeho filozofie s anarchismem měla něco společného. Některé jeho názory lze však brát jako typicky anarchistické. Byl zásadně proti vládě a odmítal platit daně, kvůli čemuž se ocitl ve vězení.

Thoreau vedl asketický a víceméně vegetariánský život. Přes dva roky žil v lese v přístřešku, který si sám postavil. Důvodem jeho přebývání v lese však nebylo odcizení se od společnosti, nýbrž přiblížení se k přírodě. Civilizaci jako takovou rozhodně

¹³ O. Slačálek, ČSAF encyklopedie, [http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:soucasny_anarchismus?s\[\]=kropotkin&s\[\]=ekologie](http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:soucasny_anarchismus?s[]=kropotkin&s[]=ekologie), 26. 10. 2009

¹⁴ V. Tomek, O. Slačálek: Anarchismus – svoboda proti moci, Praha 2006, Vyšehrad

neodmítal, ale zastával názor, že lidská společnost okrádá lidstvo o skutečné a důležitější hodnoty, než které jim nabízí. Na základě této etapy svého života později napsal významné dílo s názvem Walden (1854), ve kterém se zamýšlí nad smyslem života, popisuje svůj pobyt v lesích a dokazuje tak, že lze žít v harmonii s přírodou ve vší skromnosti, a to i bez vymožeností moderní doby.

1.2. Metody řešení ekologických problémů podle anarchistů

Nová doba přinášející problémy s životním prostředím a jeho devastací postavila i anarchistická hnutí před problém, jak tuto otázku řešit. Někteří anarchisté, jak tvrdí O. Slačálek a V. Tomek¹⁵, nacházeli východiska u svých předchůdců (Morris a Kropotkin), kteří prosazovali představu různých pospolitostí, žijících v souladu s životním prostředím. V těchto pospolitostech totiž neexistovala autorita a fungovala spolupráce a vzájemná pomoc. Jiní anarchisté vidí možnost chránit a nepoškozovat přírodu, aniž by se člověk vzdal moderní techniky. Další anarchisté jsou přesvědčeni, že celá společnost vyžaduje razantní změnu jak v jejím uspořádání, tak odmítnutím vymožeností civilizované společnosti. Můžeme tedy říci, že se ve vztahu k přírodě zformulovaly dva proudy anarchistických hnutí. Prvním je sociální ekologie Murraye Bookchina a druhým primitivistický proud Johna Zerzana. Oba proudy reflektují problémy devastace přírody v dnešním uspořádání lidské společnosti, založené na autoritativní moci, která je ovládána penězi. Odlišují se však tím, co považují za jádro problému, i navrhovaným řešením.

Sociální ekologie se snaží o změnu společnosti takovým způsobem, aby odpovídala obrazu o trvale udržitelném ekosystému. V požadované společnosti by neměly být privilegované vrstvy, měla by umožnit všem lidem rovný podíl na správě společných věcí. V Bookchinově podání však neznamená soužití s přírodou krok zpět, nezavrhuje vymoženky moderní vědy a techniky. Právě naopak je přesvědčen, že díky moderní technologii je možné uspokojit lidské potřeby takovým způsobem, který nebude poškozovat přírodu. Je třeba vytvořit novou podobu technologií tak, aby sloužily člověku a zároveň byly šetrné k životnímu prostředí, což nemohou splňovat technologie stávající, spojené s kapitalistickým systémem.

„Pro druhý proud je ovšem, píše V. Tomek a O. Slačálek, i takový přístup mírným pokrokem v mezích záhubné civilizace. Podle jeho představitele Zerzana do společnosti vstoupilo zlo s neolitem: už tehdy lidé vykročili z harmonického objetí s přírodou, vnímanou plností jejich smyslů, a ze svobodné společnosti lovců a sběračů, a stali se otroky svých vlastních vynálezů. Řešení? Vzbouřit se proti základům

¹⁵ V. Tomek, O. Slačálek: Anarchismus – svoboda proti moci, Praha 2006, Vyšehrad

civilizačního odcizení a pokusit se znovu vytvořit společnost, která se zbaví „přechodné choroby“ jménem civilizace...“¹⁶

Odmítnutí civilizace je samozřejmě iluzí. Kdo by se chtěl „vrátit na stromy“? Jinak je to ovšem s odmítnutím průmyslové společnosti jak se o to „prakticky“ pokusil tzv. Unabomber (University and Airline Bomber), vlastním jménem Theodore Kaczinski, nadprůměrně inteligentní matematik, který od roku 1978 útočil dopisovými bombami na představitele univerzitního výzkumu, leteckého a počítačového průmyslu, lesnictví a public relations ve Spojených státech. Jeho útoky si vyžádaly tři oběti a další zraněné. Důvodem útoků bylo odmítnutí průmyslové společnosti, která okrádá člověka o jeho svobodu. Dle Unabombera je nutno provést revoluci, která by zlikvidovala průmyslový systém a technologii bez ohledu na možné oběti. Dne 3. dubna 1996 byl Kaczinski zatčen a dne 22. ledna 1998 odsouzen k doživotnímu vězení.

Je jen logické, že k Unabomberovi choval určité sympatie John Zerzan a několikrát jej ve věznici navštívil. Tvrdil, že mají mnoho společného, ať už v názorech na současnou společnost, či co se týče osobního života. I Zerzan propagoval myšlenku, že v dnešní násilné době bohužel nelze jinak upoutat pozornost než zase pácháním násilností, za což je mnohými lidmi i z řad samotných anarchistů odsuzován jako přívrženec ekoextremismu a ekoterorismu.

¹⁶ V. Tomek, O. Slačálek: Anarchismus – svoboda proti moci, Praha 2006, Vyšehrad, str. 623,

Extremismus bývá definován jako krajně radikální, výstřední postoj. Patrick Moore, jeden ze zakladatelů Greenpeace definuje eko-extremismus následovně:

- 1) je anti-humánní, což v podstatě znamená, že lidská společnost je pro přírodu škodlivá a bylo by tudíž dobré, kdyby vůbec nebyla (viz. Zerzan);
- 2) je anti-technologický a anti-vědecký, eko-extremisté touží po návratu k primitivní společnosti (viz. Zerzan);
- 3) je anti-organizační, tedy prosazuje anarchii;
- 4) je anti-obchodní, odsuzuje obchodování se všemi prostředky, ekoextremisté zastávají názor, že každá komunita si musí vystačit s prostředky, které má k dispozici (tzn., co si vypěstují na svém území, to mají);
- 5) je anti-demokratický;
- 6) a v podstatě je i anti-civilizační (odmítnutí moderních technologií atd.)¹⁷.

I když oba tyto proudy nabízejí jistá řešení, není dle mého názoru možné je uskutečnit. Zerzanovo řešení ekologických problémů je vzhledem k úplnému odmítnutí civilizace zcela nereálné a Bookchinova sociální ekologie je proveditelná pouze částečně a to výrobou a zdokonalováním moderních technologií šetrných k životnímu prostředí.

¹⁷ Web REXTER – odborný časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu, <http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=19>, 12. 3. 2010

1.3. Ekologie v názorech anarchistických skupin

Ekologické smýšlení se u anarchistů objevovalo již na počátku 19. století. Jednalo se především o odsuzování technologií, které poškozují životní prostředí. Již v této době se někteří anarchisté hlásili k vegetariánství a propagovali ekologický přístup k výrobě a spotřebě. Nejznámější myšlenkou byl nápad zakládat nezávislé komuny, ve kterých by se žilo v souladu s přírodou, která by tímto způsobem byla chráněna před masovou výrobou spotřebních materiálů a neekologickým zacházením s přírodními zdroji.

Ve 20. století je již ekologie jedním z nejdůležitějších témat také dalších sociálních skupin, nejen anarchistů. Nejdiskutovanějším námětem jsou práva zvířat: upozorňování na podmínky při jejich chovu, jejich zneužívání k prospěchu člověka, využívání k laboratorním výzkumům. Řeší se převážně dokrmování těchto zvířat různými hormony či nedostatek životního prostoru v zařízeních, kde se zvířata chovají. Od roku 2003 se však v EU do krmných směsí nesmí přidávat masokostní moučka, je také zakázáno používat antibiotika a růstové stimulanty. Dá se tedy říci, že ke zlepšení zacházení se zvířaty již dochází. Otázkou však zůstává, jaký vliv na prosazení těchto pravidel měly skupinky aktivistů, jež na tyto problémy upozorňovaly a přinášely svědectví prostřednictvím záběrů skryté kamery. Dle mého názoru tyto aktivity vzedmuly vlnu odporu veřejnosti proti praktikám velkochovatelů a tím vzbudily zájem o tuto problematiku i u příslušných úředníků, kteří poté měli vliv na změny příslušných norem.

Anarchistické skupiny se obecně zaobírají nejen právy zvířat, ale širokou škálou dalších problémů. Na internetových stránkách ¹⁸ Země především! nalezneme propagační leták proti společnosti McDonalds, ve kterém se autor pokusil propojit problematiku fast foodů s problematikou kácení deštných pralesů. Dočteme se zde mj. následující: „Tropické deštné pralesy, tzv. plíce planety, jsou rychlým tempem káceny či vypalovány, aby tak vznikly nové pastviny pro dobytek. Během 7 let se půda stává neúrodnou a dochází k erozi a úbytku vodních zdrojů. Celkově jedna miliarda lidí je závislá na vodě vytékající z těchto lesů, které vsakují deště a postupně ji propouštějí.

¹⁸ Web hnutí Země především, <http://zemepredevším.ecn.cz/>, 12. 3. 2010

Hladomor v Etiopii a Súdánu je přinejmenším částečně způsoben nekontrolovaným odlesňováním. V Amazonii - kde je teď okolo 100 000 farem skotu - se prudké deště řinou skrze bezstromé údolí, erodují přitom zemi a odplavují půdu. Pustá země, vysušená tropickým sluncem, se stává pro zemědělství nepoužitelnou. Bylo odhadnuto, že takovéto ničení způsobuje vyhynutí přinejmenším jednoho druhu zvířat, rostlin nebo hmyzu každých několik hodin. Využívání zemědělské půdy nadnárodními společnostmi a jejich dodavateli nutí místní lidi, aby se stěhovali dále do jiných oblastí a káceli další stromy.“

Pokud budeme brát otázku kácení tropických deštných pralesů jako modelový příklad závažného ekologického problému a pokusíme se dohledat více informací, určitě narazíme na práci Dr. Alana Graingera, absolventa Oxfordu, vědeckého pracovníka na University of Leeds (UK) a mezinárodně uznávaného odborníka na oblast odlesňování a počítačové modelování. Ve studii *“Difficulties in tracking the long-term global trend in tropical forest area”*, o které referuje článek na serveru www.osel.cz¹⁹, je však k takovýmto tvrzením skeptický. Je možno se zde mj. dozvědět, že pro tvrzení o úbytku tropických lesů v takovém rozsahu, o jakém se o něm hovoří, nejsou přesvědčivé důkazy a vědci dosud nepočítali s tzv. přirozeným zalesňováním.

Dnešní formou boje proti ničení životního prostředí a zneužívání práv zvířat však už nejsou pouze vědecké publikace a protesty anarchistů, ale i jejich přímé akce, které jsou již považovány za ekoextremismus či dokonce za ekoterorismus. REXTER - odborný časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu řadí mezi nejvýznamnější ekoteroristické skupiny například Sea Shepherd Conservation society, Earth First! (EF!), Earth Libertin Front (ELF) a Animal Libertin Front (ALF). ER!, ELF i ALF se zaměřují především na páchání majetkových škod (monkeywrenching). Postupně se ale vyčlenily skupiny, které neváhají použít násilí vůči lidem, a to prostřednictvím bomb, pumových útoků nebo rozesíláním dopisů obsahujících infikované žiletky. Těmito organizacemi jsou Justice Department a Animal Rights Militia Fact Sheet.

Obě tyto skupiny vznikly koncem 20. století ve Velké Británii, odkud se dále rozšířily do USA a Kanady. Jejich útoky jsou zaměřeny proti jednotlivým pracovníkům firem, kde podle nich dochází ke zneužívání zvířat, proti účastníkům honů, proti lidem

¹⁹J. Pazdera, Pro úbytek tropických lesů nejsou přesvědčivé důkazy, Objective Source E-Learning, <http://www.osel.cz/index.php?clanek=3195&akce=show2&dev=1#diskuze>, 12. 3. 2010

z průmyslu a vědcům, kteří se podílí na výzkumu na zvířatech proti AIDS a rakovině.²⁰

Sea Shepherd Conservation Society je organizací zabývající se ochranou moří a života v nich. Byla založena Paulem Watsonem v roce 1977 za účelem znemožňování lovu velryb. Nejedná se však o pouhé dokumentování vraždění velryb (jako je tomu např. u ekologické organizace Greenpeace), ale o aktivní zabránění této nelegální činnosti. Jen od roku 1979 do roku 2007 potopila Sea Shepherd devět velrybářských lodí.²¹

Mezinárodní hnutí Earth First! vzniklo v roce 1979 v USA. Hlavní myšlenkou EF! je ochrana životního prostředí a všeho živého na naší planetě. K páchání škod na majetku se uchylují dle jejich internetových stránek pouze v krajních případech. Praktikami jejich členů jsou tedy demonstrace, happeningy a pořádání streetparties. Heslo EF! zní: „No Compromise in the Defense of Mother Earth!“ (Žádný kompromis při ochraně matky Země!).²²

Animal Liberation Front (ALF) vznikla na území Velké Británie počátkem sedmdesátých let dvacátého století na popud dvou členů skupiny Sdružení sabotérů honů (HSA – Hunt Saboteurs Association), kteří nebyli spokojeni s úzkým zaměřením této organizace. Na počátku se skupina (s názvem Band of Mercy) zaměřila na důrazný boj proti pokusům na zvířatech. Pozdější ALF byla založena R. Leem po jeho předčasném propuštění z vězení, do kterého se dostal za poškození vybavení laboratoří a majetku různých firem, které porušovaly práva zvířat.

ALF zpočátku působila nenásilnými prostředky, avšak od roku 1979 přešla k organizovanému ničení majetku a k přímým akcím. Cílem ALF je zamezit zneužívání a utrpení zvířat. Členové této skupiny organizují různé akce proti nesmyslnému zabíjení zvířat, prodeji a konzumaci masa, nakupování a nošení kožešin (jdou tak daleko, že ničí kožené a kožešinové výrobky přímo na lidech, kteří je nosí), proti lovům a proti pokusům na zvířatech (v první řadě na živých, tzn. proti vivisekci).

²⁰ M. Mareš, Ekoterorismus v České republice, text v rámci projektu GAČR 407/03/D105 „Politické násilí a terorismus v České republice“, dostupné na <http://www.rexter.cz/ekoterorismus-v-ceske-republice/2004/05/01/>, 12. 3. 2010

²¹ Web Země především, Rozhovor s kapitánem Paulem Watsonem - časopis [Vegetarián & Vegan](http://www.vegetarianandvegan.com) zima 2007, http://zemepredevším.ecn.cz/archive/articles/sea_shepherd/sea-shepherd.html, 7. 11. 2011.

²² Web Země především, <http://zemepredevším.ecn.cz>, <http://www.earthfirst.org/>, 7. 11. 2011.

Základními pravidly ALF jsou:

- 1) osvobodit zvířata ze zajetí a umožnit jim život v přirozeném prostředí a bez utrpení
- 2) způsobovat škodu lidem, kteří vydělávají na utrpení zvířat
- 3) demaskovat utajované krutosti páchané na zvířatech a na základě toho uskutečňovat osvobozovací akce
- 4) užívat jakýchkoliv prostředků a všech možných opatření takovým způsobem, aby nedocházelo k ubližování žádnému živému tvorů, jak lidem, tak zvířatům.

Násilí vůči živým tvorům je tedy pro ALF, jak sami říkají, tabu, avšak násilí proti hmotnému majetku užívají ve značné míře. Hlavním úkolem ALF je způsobit co největší možné ekonomické škody, která povede k zániku dané firmy.²³

K jejich činům patří například zalepování zámků na dveřích, ničení výloh prodejen s masem a koženými a kožešinovými výrobky, ničení osobního majetku lidí, kteří se nějakým způsobem podílí na utrpení nevinných zvířat a jiné. Je známo, že členové ALF umístili v minulosti do aut zaměstnanců těchto firem bomby, a ti unikli jen jako zázrakem smrti.

Animal Liberton Front je globálně rozšířena, neexistuje zde hierarchické vedení a jednotlivé sekce se vzájemně neznají, jejich činnost je tedy nezávislá. K ALF se může přihlásit každý, kdo uskutečňuje akce podle již výše uvedených pravidel, je vegetarián či vegan a bojuje za práva zvířat.

Ne všechna ekoanarchistická seskupení však používají násilné metody k prosazení svých zájmů, příkladem může být hnutí GAIA (Green Anarchist International Association), které ve svém manifestu odsuzuje ekoterorismus a jiné formy použití síly. GAIA představuje skupinu libertariánů, kteří se zabývají ekonomikou a sociální ekologií. Hnutí vzniklo na přelomu šedesátých a sedmdesátých let minulého století, ale jako oficiální odnož Anarchist International bylo uznáno až v roce 1982 na kongresu v Oslu²⁴. Stoupenci GAIA se vyhrazují proti primitivistům a podobným protipokrokovým skupinám. Naopak se prezentují jako eko-anarchistické hnutí, založené na myšlenkách libertariánského socialismu. Zásadně odmítají marxismus a jiné odvozené ideologie, jakož i fanatické vegetariánství a neracionální environmentalismus,

²³ Zpravodaj ALF ČR #1, http://zemepredevsim.ecn.cz/archive/articles/alf_1.htm, 7. 11. 2011

²⁴ Web Green Anarchist International Association, <http://www.anarchy.no/green.html>, 7. 11. 2011

který je propagován některými zelenými hnutími.

Sdružení o sobě prohlašuje, že působí jako spojka mezi ekologickými a anarchistickými skupinami. GAIA má i přímé akce ALFA (Animal Liberation From Abuse – volný překlad jako “Osvobození zneužívaných (nebo týraných) zvířat) a AAN (Anarchists Against Nukes), která vystupuje proti jaderné energetice a zbraním hromadného ničení. Hnutí čerpá především z myšlenek díla Post-Scarcity Anarchism (1971) Murraye Bookchina.

1.4. Téma ekologie v programech českých anarchistů

K nejaktivnějším ekoteroristickým skupinám u nás patří česká odnož nadnárodní skupiny Animal Liberation Front (Fronta za osvobození zvířat). Tato skupina se zaměřuje převážně na práva zvířat. Na území České republiky se první informace o ALF rozšířily díky punkovému zinu Hlučná lobotomie, který vydal v roce 1990 Petr Urbášek a jeho část věnoval právě Animal Liberation Front. V srpnu téhož roku navíc připravil první číslo časopisu Animal S. O. S., který byl zcela zaměřen na práva zvířat. V souvislosti s těmito událostmi však nejsou spojovány žádné přímé akce, proto se ještě nedá hovořit o vytvoření české sekce ALF.

Časopis Animal S. O. S. inspiroval Petra Bergmana (od počátku devadesátých let působil v redakci anarchistického časopisu A-Kontra, měl na starost jeho ekologickou stránku), který zorganizoval skupinu lidí, která se stejně jako on začala intenzivně zabývat zvířecími právy, a nazval ji podle tohoto časopisu (Animal S.O.S.)²⁵.

Výrazným počinem této skupiny je například kampaň proti nadnárodní společnosti Mc Donald's. Tuto kampaň se snaží realizovat také hnutí Země především (Earth First), které stejně jako Animal S. O. S. pořádá petiční akce a požaduje po ministerstvu zdravotnictví a školství osvětu ohledně zdravé výživy a informování o škodlivosti fast foodů.

Jednou z nejznámějších přímých akcí Animal S. O. S. se stal protest proti Velké Pardubické dne 11. října 1992, kterého se zúčastnilo asi 700 osob ekologického i anarchistického zaměření. Tito lidé vběhli během závodu na závodistiště, aby zkomplikovali jeho průběh. Navzdory tomu, že v polovině devadesátých let její výraznější činnost ustala a toto hnutí se rozpadlo, položila Animal S. O. S. základ hnutí na ochranu práv zvířat v České republice.

Česká odnož ALF vznikla oficiálně až v roce 1994, kdy se několik osob rozhodlo přejít k sabotážním akcím, ke kterým patří například kácení mysliveckých posedů, vyvěšování transparentů vyzívajících k zastavení honů (hlavně na Brněnsku a Blanensku), poškozování billboardů Mc Donald's, nastříkání nápisů „Maso je vražda“

²⁵ REXTER – odborný časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu, <http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=19>, 12. 3. 2010

na výlohy řeznictví, osvobození divokých ptáků z voliér, zničení bažantnice v okolí Prahy, boje proti cirkusům a další.

Asi neznámějším cílem útoku byla firma Biotest s.r.o.²⁶, a lanovka v Moravském krasu. Lze však říci, že efektivita těchto útoků byla nulová, provoz firmy ohrožen nebyl, lanovka stále existuje a i cirkusy nadále cvičí zvířata pro představení různého druhu. Do budoucna lze počítat spíše s menšími akcemi jako je ničení billboardů než s ničivějšími přímými akcemi směřujícími proti firmám porušujících práva zvířat.

Jak již bylo výše zmíněno, k dalším hnutím zabývajícím se ekologií a ochranou zvířat patří hnutí Země především, které funguje v České republice od roku 1998. Zaměření české Earth First je v podstatě eko-anarchistické a sociálně ekologické. Nedlouho po svém vzniku uspořádala česká EF spolu s ČSAF a radikálně ekologickou organizací Proti proudu (16. května 1998) první pražskou street party pod heslem „Myslet globálně – jednat lokálně“. Tato akce byla protestem proti zasedání G 8 v Birminghamu (společný boj proti terorismu) a WTO v Ženevě (Světová obchodní organizace). Po skončení street party se velká část účastníků vydala na pochod pražskou magistrálou, při kterém byly zničeny výlohy provozoven Mc Donald's. Dne 29. srpna téhož roku se konala druhá street party, která se již obešla bez násilností²⁷.

Nejplodnějšími byly pro českou EF roky 1998 – 2000, ve kterých se uskutečnilo například celorepublikové setkání ve squatu Ladronka, setkání s aktivisty z antiglobalizační organizace Peoples Global Action (PGA) a vyšlo první (a také jediné) číslo Earth First žurnálu. Země především se také (v roce 1999) podílela na organizaci pražské street party v Těšnově. Po této akci se uskutečnil nepovolený pochod Prahou, při kterém bylo napadeno americké velvyslanectví (jako protest proti tehdejšímu bombardování Jugoslávie).

Česká EF se stala součástí Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG), která vznikla u příležitosti pražského zasedání Světové banky a Mezinárodního měnového fondu. Cílem zasedání bylo předložit návrhy na rozšíření a uvolnění světové ekonomiky, které by mělo vyřešit problémy kdekoliv na světě. Názor INPEGu je však zcela odlišný. Považují ekonomickou globalizaci i politiku Světové banky a Mezinárodního měnového fondu za jednu z hlavních příčin problémů současného světa.

²⁶ Web Animal Liberation Front, <http://www.alf.angelcities.com/>, 12. 3. 2010

²⁷ Web archiv Země především, <http://zemepredevším.ecn.cz/archive/efau-cj/efau1-98.html>, 12. 3. 2010, dále REXTER

Současné aktivity INPEGu nejsou známé, neboť od roku 2000 nebyly jejich webové stránky aktualizovány.²⁸ Po roce 2002 nejsou též známy žádné významnější aktivity EF. Časopis zanikl a na internetových stránkách nalezneme pouze převzaté materiály související s ekologií.

Další skupinou lidí zabývajících se ekologií a bojem proti ekonomickému a hospodářskému systému je anarchistická iniciativa FOOD NOT BOMBS^{29, 30, 31, 32} působící u nás již od druhé poloviny 90. let. Tato iniciativa se zaměřuje na podávání bezplatné vegetariánské stravy potřebným a na získávání informací od těchto lidí, které hodlají zpracovat a přispět tak do kampaně proti globalizaci kapitálu po boku různých ekologických a anarchistických skupin. Rozdáváním jídla bezdomovcům chtějí upozornit na špatné přerozdělování peněz ve světě. Je to dle jejich členů „...pozitivní forma protestu proti stálému financování pokusů s novými zbraněmi, vedle rozrůstajícího se hladu a zvětšujícímu se počtu bezdomovců...“³³

Ve filmu uveřejněném na webových stránkách Food not Bombs, je možno shlédnout, jakým způsobem je jídlo k těmto účelům získáváno. Potraviny vybírají z kontejnerů, vadné části odstraní a zbytek je použit k přípravě pokrmů, které připravují ve vlastních vývařovnách. Vaří se zde veganské jídlo, které je následně rozdáváno v parcích či na ulicích. Koření, olej a další doplňky nezbytné k vaření nakupují členové FNB v malých obchůdkách, nikdy ne v supermarketech, za peníze, které utrží z pořádání koncertů, přednášek, bleších trhů a drobných příspěvků. Jídlo se podává v různých plastových obalech, např. od margarínů, aby se omezila spotřeba výrobků na jedno použití, které jsou vysoce neekologické.

Hlavním důvodem proč FNB vaří vegansky je utrpení zvířat ve velkochovech a fakt, že na světě umírá ročně několik milionů lidí v důsledku podvýživy, i když by se tomu dalo zabránit. Nemyslí si, že by to bylo způsobeno nedostatkem potravin, ale věří tomu, že tuto situaci způsobuje nadměrná konzumace masa v bohatších zemích. Členové FNB jsou toho názoru, že kvůli chovu dobytka je třeba velké množství pastvin, namísto kterých by mohla být pole např. s obilím, ze kterého by se najedlo mnohem více lidí než z masa vyprodukovaného z dobytka na té stejné ploše.

²⁸ Web Iniciativa proti ekonomické globalizaci, <http://inpeg.ecn.cz/frames/index1.html>, 12. 3. 2010

²⁹ Web Jídlo místo zbraní, <http://jmz.ecn.cz/zvirata.html>, 12. 3. 2010

³⁰ Web Food not bombs, <http://fnp Praha.wz.cz/index2.html>, 12. 3. 2010

³¹ Web Food not bombs, <http://food.not.bombs.sweb.cz/index.htm>, 12. 3. 2010

³² Web Jídlo ne zbraně, <http://www.jidlonenezbranecb.czechian.net/index.htm>, 12. 3. 2010

³³ Web Food not bombs, <http://food-not-bombs.cz/co-je-food-not-bombs>, 20. 9. 2011

Nemluvě o tom, že tyto potřebné pastviny se získávají kácením lesů a ničí se životní prostředí, do kterého jsou vypouštěny odpady z velkochovů, což se také projevuje například na kvalitě tolik potřebné vody.

Členy FNB také trápí paradox obezity lidí v bohatších zemích a podvýživy lidí v zemích třetího světa. Aktivisté FNB se však účastní i různých dalších akcí, jako jsou například blokády transportů radioaktivního materiálu, atomových elektráren, kampaně proti ekonomické globalizaci, praktikám nadnárodních koncernů a tak podobně.

V minulosti spolupracovali ekologicky aktivní anarchisté s mnohými známými organizacemi. I když v některých případech nebyli militantní aktivisté z řad anarchistů vítáni, k různým protestním akcím těchto subjektů se připojili. Můžeme jmenovat například Hnutí DUHA, Děti Země či Nezávislé sociálně ekologické hnutí v Brně (Nesehnutí), které vzniklo po odchodu části členů v roce 1997 z již zmíněného Hnutí DUHA. Důvodem odchodu některých členů tohoto hnutí byl nesouhlas s autoritativními metodami vedení organizace, které se rozhodlo distancovat od bojových environmentalistů spojených s anarchistickým hnutím, i když dříve s nimi spolupracovalo.

Téma ekologie je v programech českých anarchistů hojně zastoupeno, avšak ne v takové míře jako jinde ve světě. Anarchistické webové stránky informují o různých přímých akcích ve světě, které na našem území nemají obdoby a jak již bylo výše zmíněno, do budoucna se s ekoteroristickými akcemi u nás ani nepočítá.

Část II.

(Praktická část)

2. KAPITOLA

SOCIOLOGICKÉ ŠETŘENÍ

2.1. Cíl sociologického šetření

Cílem sociologického šetření je zjistit míru informovanosti veřejnosti o anarchismu vůbec, o jeho aktivitách, o míře přehledu respondentů o vztahu anarchismu k ekologickým problémům a o tom, jak dotázaní hodnotí anarchistická vystoupení.

2.2. Hypotéza sociologického šetření

Tímto šetřením bych chtěla ověřit hypotézu, že pojem „zelený anarchismus“ není v naší zemi příliš známý a většina respondentů si pod heslem anarchista vybaví problémového člověka, který nerespektuje zákony a k dosažení svých cílů neváhá použít násilí.

2.3. Metoda sociologického šetření

Sociologický průzkum byl proveden kvantitativně, formou dotazníku. Získané materiály budou vyhodnoceny v tabulkovém editoru a graficky znázorněny v závěru této kapitoly.

Oblasti zaměření dotazníku:

- I. část se týká informací o respondentovi, jeho pohlaví, nejvyšším dosaženém vzdělání a věkové kategorii;
- II. část se zaměřuje na obecné znalosti dotazovaných. Cílem této části dotazníku je zjistit, zda mají respondenti představu o tom, co vlastně slovo anarchie znamená, co je cílem anarchistů a jaké jsou oblasti jejich zájmů – pokud si myslí, že nějaké mají;
- III. část dotazníku se dotýká přehledu respondentů o vztahu anarchismu a

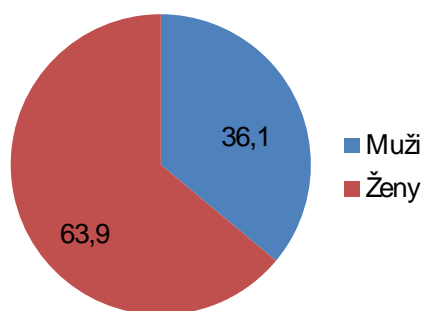
- ekologie a o projevech ekologických hnutí. Účelem této části dotazníku bylo zjistit představu respondenta o typické formě projevu anarchistického hnutí propagujícího ochranu životního prostředí;
- IV. část je věnována subjektivnímu hodnocení anarchistických vystoupení dotázanými. Cílem je zjištění sympatií či antipatií k různým formám „zelených“ protestů či jiných aktivit a kolik osob z dotázaných by bylo ochotno se k těmto akcím připojit či je jiným způsobem podpořit;
- V. poslední část dotazníkového šetření shrnuje názory respondentů na radikální ekologická hnutí v České republice. Co si o těchto hnutích, působících na našem území, dotazovaní myslí, zda nějaká konkrétní hnutí znají, zda je podporují a co je vlastně, podle nich, radikální vystupování.

2.4. Výběr zkoumaného vzorku a jeho charakteristika

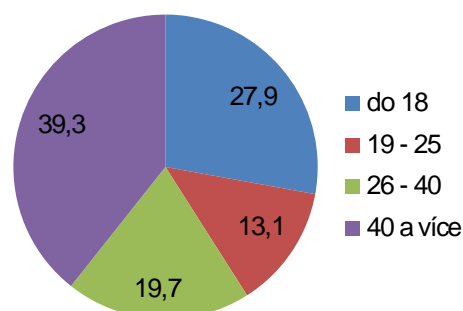
S prosbou o vyplnění dotazníku byli osloveni žáci Středního odborného učiliště v Břeclavi, jejich učitelé a další lidé různých věkových kategorií a vzdělání. K vyhodnocení názoru dotazovaných pocházejících převážně z Břeclavska se podařilo získat 61 vyplněných dotazníků. „Kvalita“ odpovědí však nesplnila očekávání. Většina respondentů totiž na klíčové otázky odpověděla možností „nevím“ a tím znemožnila smysluplnou diskuzi výsledků dotazníkového šetření. Tuto skutečnost lze ovšem brát jako svědectví o tom, že se dotazovaní o problematiku „zeleného“ anarchismu nezajímají. Výzva k účasti na dotazníkovém šetření byla distribuována tištěnou, ale i elektronickou formou (pomocí e-mailu).

2.5. Vyhodnocení sociologického šetření

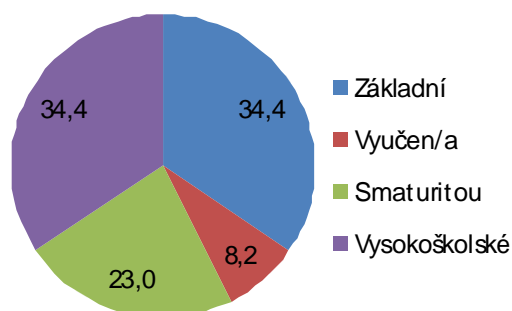
Jednoduchého sociologického šetření se zúčastnilo 61 osob. Zastoupení podle pohlaví, vzdělání a věku je zobrazeno na grafech 1, 2 a 3.

Graf 1, Procentuelní rozdělení respondentů podle pohlaví.

Graf 2, Procentuelní rozdělení respondentů podle věku.

Graf 3, Procentuelní rozdělení respondentů podle vzdělání.

Tabulky 1 – 22 byly vytvořeny pro přehlednost a možnost porovnání názorů věkové skupiny do 25 let a věkové skupiny 25 let a více. V dotazníkovém šetření bylo možno zatrhnout více odpovědí a z toho důvodu neodpovídá v některých otázkách počet odpovědí počtu odpovídajících osob. Ve věkové kategorii do 25 let vyplnilo dotazník 25 osob, v kategorii od 25 let to bylo 36 osob.

Tab. 1, Otázka č. 1. Co je podle Vás anarchismus?

Co je podle Vás anarchismus?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Politická ideologie	11	44	27	75
Životní styl	11	44	11	31
Státní zřízení	1	4	0	0
Nevím	4	16	0	0

Tab. 2, Otázka č. 2. Co si představíte pod pojmem anarchismus či anarchie?

Co si představíte pod pojmem anarchismus či anarchie?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Chaos, nepořádek	3	12	17	47
Násilí, výtržnosti, teror. útoky	6	24	11	31
Demonstrace	9	36	8	22
Despekt k autoritě	4	16	11	31
Neomezená svoboda	1	4	9	25
Nic z uvedených možností	2	8	0	0
Nevím	0	0	0	0
Jiné	0	0	0	0

Na otázku „Co je podle Vás anarchismus?“ odpovědělo téměř 92 % respondentů, že se jedná o politickou ideologii nebo životní styl. 54 % respondentů vnímá anarchismus navíc jako chaos a má jej spojen s násilím, výtržnostmi a teroristickými útoky. Pro 18 % respondentů tento pojem také znamená neomezenou svobodu, avšak více než polovina z nich tuto neomezenou svobodu pociťuje jako negativní a spojuje ji se zmíněným násilím a chaosem (strach ze svobody).

Pokud budou respondenti rozděleni do věkových kategorií, je možné jejich odpovědi vyčíslit z *Tab. 1* a *Tab. 2*. Na první otázku dokázalo ve věkové kategorii nad 25 let odpovědět všech 36 dotázaných. 20% osob ve věku do 25 let neví, co je anarchismus (odpovědi neví a státní zřízení). Na otázku č. 2 již nedokázalo odpovědět pouze 8 % z dotazovaných ve věku do 25 let. Je vidět, že lidé nad 25 let si pod pojmem anarchismus nejčastěji představí chaos a nepořádek, nebo násilí a výtržnosti. U lidí do 25 let vzbuzuje pojem anarchie na prvním místě představu demonstrací a na druhém pak násilí a terorismus. Na třetím místě u obou skupin je despekt k autoritě.

Tab. 3, Otázka č. 3. Kterou ze jmenovaných historických osobností je možné přiřadit k představitelům anarchistického hnutí?

Kterou ze jmenovaných historických osobností je možné přiřadit k představitelům anarchistického hnutí?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Platón	0	0	0	0
Petr Kropotkin	0	0	5	14
John Zerzan	1	4	2	6
Adolf Hitler	15	60	5	14
Lev Nikolajevič Tolstoj	2	8	2	6
Ani jeden z uvedených	0	0	4	11
Nevím	7	28	18	50

80 % dotázaných nedokázalo ze zadaných osobností správně vybrat ani jednu, která byla představitelem nebo zastáncem myšlenek anarchistického hnutí. Negativní vnímání anarchismu může být prokázáno také tím, že 33 % všech dotázaných označilo za představitele anarchistického hnutí Adolfa Hitlera, ovšem polovina těchto odpovědí byla zaškrtnuta respondenty ve věkové kategorii od 0 do 18 let. Nelze tedy říci, jestli se jedná o nedostatek přehledu, nebo bojkot dotazníkového šetření.

Tab. 4, Otázka č. 4. Co je cílem anarchie?

Cílem anarchie je:	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Nastolení bezvládní	11	44	19	53
Vláda chudých	1	4	0	0
Svobodná společnost	9	36	14	39
Nevím	3	12	3	8
Jiné	1	4	2	6

Tab. 5, Otázka č. 5. Jaký způsob změny společenských pořádků preferují anarchisté?

Jako způsob změny společenských pořádků preferují anarchisté:	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Parlamentní reformu	5	20	4	11
Revoluční násilí	16	64	25	69

Soustavnou výchovu mladé generace	3	12	5	14
-----------------------------------	---	----	---	----

89 % dotázaných však již dokázalo vyjmenovat alespoň základní cíle anarchistické ideologie jako je nastolení bezvládní či svobodná společnost. 35 % odpovědí je z kategorie do 25 let a zbylých 54 % patří do kategorie nad 25 let. 15 % dotázaných anarchii přímo spojuje s politikou, protože jako anarchisty preferovaný způsob změny společenských pořádků vybrali možnost a), parlamentní reformu. 67 % dotázaných vidí revoluční násilí jako anarchistický způsob změny společnosti. Z Tab. 5 je patrné, že většina dotázaných z obou věkových kategorií spatřuje v anarchitech sklony k násilí a s tím spojují i způsob, jakým by změnili společenské pořádky.

Tab. 6, Otázka č. 6. Jaké znáte oblasti zájmů anarchistů?

Jaké znáte oblasti zájmů anarchistů?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Rovnoprávnost žen a mužů	2	8	5	14
Uznání osobního vlastnictví a svobodný trh	7	28	3	8
Rozvrat státu	7	28	20	56
Propagace veganství	1	4	1	3
Obhajoba práv zvířat	0	0	3	8
Podpora globalizace	1	4	0	0
Nevím	7	28	9	25

44 % dotázaných nedokázalo správně uvést oblast zájmů anarchistických hnutí (zvolili odpovědi „uznání osobního vlastnictví a svobodný trh, podpora globalizace nebo nevím“). Pokud provedeme srovnání odpovědí podle věkových kategorií, zjistíme, že 60 % dotázaných z kategorie do 25 let nezná oblasti zájmů anarchistů. V kategorii nad 25 let tento podíl činí 33 %. 7 % dotázaných si anarchisty spojuje s ekologickým smýšlením (vybrané odpovědi propagace veganství, obhajoba práv zvířat). Ekologii řadí k zájmům anarchistů pouze 4 % dotázaných z kategorie do 25 let, v kategorii nad 25 let je to 11%.

Otázka č. 7. Jaký politickoekonomický systém je předmětem anarchistické

kritiky?“ (otevřená otázka)

Na otevřenou otázku odpovědělo pouze 18 dotázaných ve věkové kategorii nad 25 let. Respondenti jako odpověď uvedli převážně kapitalismus. To znamená, že dotazovaní do 25 let, ale i zbylá část respondentů nad 25 let buď netuší, co si pod pojmem politickoeconomický systém mají představit nebo se nezajímají o anarchistická hnutí a jejich cíle.

Tab. 7, Otázka č. 8. Co myslíte, že je pro anarchistu typické?

Co myslíte, že je pro anarchistu typické?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
<i>Kritické sociální myšlení</i>	7	28	2	6
<i>Odpor proti jakékoliv mocenské autoritě</i>	12	48	29	81
<i>Vyhledávání konfliktů</i>	3	12	4	11
<i>Antifašismus a antinacismus</i>	8	32	13	36
<i>Sympatie k diktatuře proletariátu</i>	1	4	2	6
<i>Nevím</i>	1	4	1	3

Z nabízených možností u otázky 8 byla u věkové kategorie do 25 let nejčastěji volena dopověď odpor proti jakékoliv mocenské autoritě a antifašismus a antinacismus. Stejně tak tomu bylo u kategorie nad 25 let. Vyhledávání konfliktů nebylo podle ani jedné z kategorií pro anarchisty typické, což ostře kontrastuje se zjištěními vyplývajícími z předchozích otázek. (například rozvrat státu, revoluční násilí atp.)

Tab. 8, Otázka č. 9. Myslíte si, že se anarchisté zabývají ekologií?

Myslíte si, že se anarchisté zabývají ekologií?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
<i>Ano</i>	3	12	3	8
<i>Spíše ano</i>	3	12	9	25
<i>Spíše ne</i>	13	52	11	31
<i>Ne</i>	3	12	8	22
<i>Nevím</i>	3	12	5	14

Tab. 9, Otázka č. 10. Do jaké hloubky si myslíte, že se anarchisté zabývají ekologií?

Do jaké hloubky si myslíte, že se anarchisté zabývají ekologií?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Vůbec	5	20	8	22
Okrajově	8	32	5	14
Záleží na odnoži anarchistů	7	28	12	33
Je to jedna z jejich hlavních priorit	1	4	1	3
Nevím	4	16	10	28

30 % respondentů usuzuje, že k zájmům anarchistických skupin se řadí i ekologie. 13 % ztrhlo odpověď neví a 57 % dotázaných nepovažuje ekologii za předmět zájmu anarchistů. 43 % respondentů se domnívá, že se anarchisté buď o ekologii nezajímají vůbec a pokud ano, tak pouze okrajově. Dva lidé z jednašedesáti považují ekologii za jednu z hlavních priorit anarchistických hnutí, z toho je jeden z kategorie do 25 a druhý z kategorie nad 25 let. 24 % dotázaných v kategorii do 25 let usuzuje, že se anarchisté zajímají o ekologii, z kategorie nad 25 let je to 33%.

Tab. 10, Otázka č. 11. Slyšel/a jste někdy pojem „Zelený anarchismus“?

Slyšel/a jste někdy pojem „Zelený anarchismus“?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Ano	4	16	10	28
Ne	19	76	24	67
Nevím	2	8	2	6

Otázka č. 12. Jmenujte nějakou formu aktivity na ochranu životního prostředí, kterou byste označili za anarchistickou. (otevřená otázka)

23 % dotázaných již někdy slyšelo o pojmu „zelený anarchismus.“ 16 respondentů dokázalo jmenovat aktivitu na ochranu životního prostředí, se kterou, dle jejich názoru, mají co do činění anarchistické skupiny. Mezi nejčastěji jmenované aktivity patřily různé blokády a protesty, výstupy proti jaderné energetice, nebo zatlukání hřebů do stromů za účelem poškození řetězových pil dřevorubců. Z toho

byly však pouze 3 odpovědi ve věkové kategorii do 25 let. V kategorii do 25 let se vyskytly také dvě odpovědi s názorem, že anarchisté přírodu poškozují.

Tab. 11, Otázka č. 13. Jak si myslíte, že se projevuje aktivita anarchistů v ekologické oblasti?

Jak si myslíte, že se projevuje aktivita anarchistů v ekologické oblasti?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Vůbec se neprojevují	2	8	6	17
Ničení majetku firem dělajících pokusy na zvířatech	8	32	10	28
Protestní a petiční akce	8	32	20	56
Happeniny	3	12	5	14
Jiné	7	28	2	6

84 % respondentů se domnívá, že anarchisté jsou aktivní v oblasti ekologie. 35 % těchto dotázaných označilo ničení majetku firem dělajících pokusy na zvířatech. Zbývající respondenti si myslí, že k anarchistickým projevům patří i protestní a petiční akce, happeningy a jiné. U mladší generace byla nejvíce zastoupena možnost ničení majetku firem dělajících pokusy na zvířatech a protestní a petiční akce, u generace nad 25 let měla větší zastoupení odpověď protestní a petiční akce.

Porovnáme-li odpovědi u otázek č. 9 – 13, zjistíme, že s přibývajícimi otázkami na téma anarchisté a ekologie se u obou věkových kategorií měnil počet kladně a záporně odpovídajících. U otázky č. 9 odpovědělo 24% respondentů ve věkové kategorii do 25 let a 33% respondentů v kategorii nad 25 let, že se anarchisté ekologií zabývají. S přibývajícimi otázkami na stejné téma se počet kladně odpovídajících zvyšoval. Na otázku jak se projevuje aktivita anarchistů v ekologické oblasti již odpovědělo pouze 8% dotázaných ve věku do 25 let a 17% ve věku nad 25 let, že se neprojevuje vůbec. Tento jev může být způsoben buď nepozorností respondentů (na podobné otázky protikladné odpovědi) nebo se nechali ovlivnit formou otázek a anarchisty začali spojovat i s ekologií.

Tab. 12, Otázka č. 14. Jsou podle Vás na místě (oprávněné) nátlakové akce, jejichž forma přesahuje zákonný rámec, pokud tyto aktivity směřují k ochraně životního prostředí?

Jsou podle Vás na místě (oprávněné) nátlakové akce, jejichž forma přesahuje zákonný rámec, pokud tyto aktivity směřují k ochraně životního prostředí?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Ano	6	24	9	25
Ne	8	32	22	61
Nevím	11	44	4	11

49 % respondentů si myslí, že provádění nátlakových akcí přesahujících zákonný rámec, byť by tyto aktivity směřovaly k ochraně životního prostředí, není oprávněné. 25 % dotázaných tyto akce za oprávněné považuje. Po srovnání obou věkových skupin zjistíme, že za oprávněné tyto nátlakové akce přesahující zákonný rámec považuje ¼ dotázaných jak u kategorie do 25 tak u kategorie nad 25 let. Ve věkové kategorii 25 let a více se vyskytlo 61% odpovědí, které jsou proti takovému jednání.

Tab. 13, Otázka č. 15. Slyšeli jste někdy o konkrétním případě ekologického vystoupení anarchistů?

Slyšeli jste někdy o konkrétním případě ekologického vystoupení anarchistů?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Ano	2	8	5	14
Ne	16	64	26	72
Nevím	7	28	5	14

Otázka č. 16. V případě, že ano, o jakém vystoupení? (otevřená otázka)

89 % dotázaných nikdy neslyšelo o konkrétním případě ekologického vystoupení anarchistů. 7 osob o konkrétním případě slyšelo, dva z nich uvedli blokády jaderných elektráren, další uvedli protesty proti lovu velryb a přivazování se ke stromům, které mají být pokáceny. Z toho byli pouze 2 lidé z věkové kategorie do 25 let, ale ani jeden z nich nebyl schopen toto konkrétní vystoupení jmenovat.

Tab. 14, Otázka č. 17. Při kterých akcích si myslíte, že byli anarchisté přítomni?

Při kterých akcích si myslíte, že byli anarchisté přítomni?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Protesty proti jaderné elektrárně Temelín	5	20	10	28
Protesty proti americké základně s radarem v Brdech	9	36	13	36
Protesty proti geneticky modifikovaným plodinám	9	36	7	19
Protesty proti Velké Pardubické	2	8	6	17
Protesty proti Mc'Donalds	4	16	13	36
Nevím	5	20	13	36

31 % dotázaných si netrouflo označit akce, při kterých byli anarchisté přítomni. 69 % respondentů bylo schopno vybrat minimálně jednu akci, které se anarchisté zúčastnili. (25 % respondentů zahrlo možnost Protesty proti jaderné elektrárně Temelín, 36 % - Protesty proti americké základně s radarem v Brdech, 26 % - Protesty proti geneticky modifikovaným plodinám, 16 % - Protesty proti Velké pardubické a 28 % - Protesty proti McDonald's). Z věkové skupiny do 25 let nedokázalo vybrat ani jednu z možností 20% respondentů, z kategorie nad 25 let 36% respondentů.

Tab. 15, Otázka č. 18. Pokud jste o některých anarchistických vystoupeních slyšeli, jak je hodnotíte?

Pokud jste o některých anarchistických vystoupeních slyšeli, jak je hodnotíte?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Nikdy jsem o ničem takovém neslyšel/a	5	20	1	3
Jsou naprosto zbytečné	2	8	4	11
Odsuzuji takové jednání	4	16	10	28
Sám jsem se jich zúčastnil/a	1	4	0	0
Jsou užitečné	2	8	5	14
O tuto problematiku se nezajímám	11	44	15	42

33 % dotázaných hodnotí anarchistická vystoupení negativně, to znamená, že si myslí, že jsou naprosto zbytečná, nebo je odsuzují. 13 % respondentů je hodnotí jako užitečná, případně by bylo ochotno se k nim připojit. Po porovnání obou věkových kategorií zjistíme, že 24 % dotazovaných ze skupiny do 25 let považuje tato vystoupení buď za zbytečná, anebo je přímo odsuzuje, u skupiny nad 25 let je to 39 %. Pouze jedna osoba z kategorie do 25 let se anarchistického vystoupení sama zúčastnila.

Tab. 16, Otázka č. 19. Kdybyste měli posoudit komerční klecový chov kožešinových zvířat a jejich vypuštění do volné přírody, pak byste tuto aktivitu posoudili jako?

Kdybyste měli posoudit komerční klecový chov kožešinových zvířat a jejich vypuštění do volné přírody, pak byste tuto aktivitu posoudili jako:	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Porušení práva na soukromé vlastnictví	2	8	3	8
Výraz úcty ke všemu živému	8	32	6	17
Záchrannou akci, která předběhla "řezničinu"	5	20	6	17
Zbytečné gesto, které má zviditelnit radikální ochránce přírody, kteří "nevědí, co činí" neboť tato zvířata stejně nepřežijí	11	44	25	69

61 % respondentů nesouhlasí s vypuštěním kožešinových zvířat do volné přírody. Z této skupiny dotázaných 11 % tyto aktivity odsuzuje kvůli tomu, že se jedná o porušení práva na soukromé vlastnictví a zbytek kvůli tomu, že tato zvířata ve volné přírodě nemají po vypuštění z klece šanci přežít. 34 % respondentů tyto akce hodnotí kladně : jako výraz úcty ke všemu živému nebo jako záchrannou akci, která zabránila „řezničině“. Ve věkové kategorii nad 25 let označilo 69 % dotázaných tyto akce za zbytečné gesto a proti očekávání jen 8% jako porušení práva na soukromé vlastnictví. Mladší generace to v 32 % případů hodnotí jako výraz úcty ke všemu živému.

Tab. 17, Otázka č. 20. Už několikrát jsme ve světových metropolích viděli pochod naháčů pod transparenty: „Raději takto než v kožichu!“ O co si myslíte, že se zde jedná?

Už několikrát jsme ve světových metropolích viděli pochod naháčů pod transparenty: „Raději takto než v kožichu!“ Myslíte si, že jde o:	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
<i>Happening několika stovek či tisíc exhibicionistů</i>	4	16	8	22
<i>Vážnou formu protestu "zelených", která má upoutat pozornost veřejnosti k utrpení zvířat, které je zbytečné</i>	11	44	13	36
<i>Výzvu ke skromnosti, neboť bez luxusu kožichu se jistě obejdeme</i>	11	44	17	47

20 % dotázaných hodnotí pochody naháčů jako happeningy exhibicionistů. 39 % chápe tyto pochody jako vážnou formu protestu proti zbytečnému utrpení zvířat, 46 % respondentů si navíc myslí, že tyto pochody slouží jako výzva ke skromnosti, protože kožich znamená luxus, bez kterého se lze obejít. V kategorii do 25 let hodnotí 44% respondentů tyto akce jako vážnou formu protestu a také jako výzvu ke skromnosti a podobně je tomu tak i ve věkové kategorii nad 25 let, kde je pro vážnou formu protestu 36% a pro výzvu ke skromnosti 47% respondentů. Pochody naháčů spatřuje jako happening exhibicionistů pouze 16% dotázaných do 25 let a 22% dotázaných nad 25 let.

Otázka č. 21 a č. 22. Které formy „zelených“ aktivit ve Vás vzbuzují sympatie (byl/a bych schopen/na se připojit)? Které formy „zelených“ aktivit ve Vás vzbuzují odpor (v žádném případě bych se nezúčastnil/a a naopak je odsuzuji)? (otevřené otázky)

28 % respondentů (z toho 10 % z kategorie do 25 let a 18 % z kategorie nad 25 let) sympatizuje s některými formami zelených aktivit, nejčastěji uvádějí ochranu přírody, zvířat a recyklaci druhotných surovin. 21 % dotázaných (z toho 3 % z kategorie do 25 let) uvedlo, které „zelené“ aktivity v nich vzbuzují odpor, nejčastější odpovědi byly protesty proti jaderným elektrárnám. Dále se zde objevily odpovědi jako násilné obsazení objektů, protesty proti Velké Pardubické a ničení cizího majetku.

Tab. 18, Otázka č. 23. Znáte nějaká radikální ekologická hnutí?

Znáte nějaká radikální ekologická hnutí?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Ano	8	32	7	19
Ne	10	40	18	50
Nevím	7	28	11	31

Tab. 19, Otázka č. 24. Které ze jmenovaných hnutí je podle Vás radikální?

Které ze jmenovaných hnutí je podle Vás radikální?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Hnutí Brontosaurus	1	4	0	0
Země především!	2	8	0	0
Hnutí Duha	2	8	1	3
Nesehnutí	0	0	3	8
Greenpeace	13	52	15	42
Nevím	8	32	19	53

Tab. 20, Otázka č. 25. Které z těchto hnutí si myslíte, že se ztotožňuje s anarchistickými myšlenkami?

Které z těchto hnutí si myslíte, že se ztotožňuje s anarchistickými myšlenkami?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Hnutí Brontosaurus	1	4	0	0
Země především!	4	16	0	0
Hnutí Duha	1	4	0	0
Nesehnutí	2	8	3	8
Greenpeace	9	36	8	22
Nevím	9	36	26	72

76 % dotázaných (z toho 28 % z kategorie do 25 let a 48 % z kategorie nad 25 let) nezná žádná radikální ekologická hnutí. 46 % dotázaných (toho 21 % z kategorie do 25 let a 25 % z kategorie nad 25 let) označilo Greenpeace za radikální hnutí a 44 % dotázaných (toho 13 % z kategorie do 25 let a 31 % z kategorie nad 25 let) neví, která z nabízených hnutí by se za radikální dala označit. 28 % (z toho 15 % z kategorie do 25 let a 13 % z kategorie nad 25 let) dotázaných si dále myslí, že se Greenpeace ztotožňuje s anarchistickými myšlenkami. 58 % respondentů (z toho 15 % z kategorie do 25 let a 43 % z kategorie nad 25 let) však vůbec netuší, která z uvedených hnutí by mohla mít

cokoliv společného s anarchisty.

Tab. 21, Otázka č. 26. Podporujete nějaké ekologické hnutí?

Podporujete nějaké ekologické hnutí?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Ano, pravidelně	0	0	0	0
Ano, příležitostně	7	28	8	22
Nikdy	17	68	28	78

Otázka č. 27. Pokud ano, jak? (otevřená otázka)

74 % dotázaných nikdy nepodpořilo žádné ekologické hnutí. Zbylí respondenti podporují ekologická hnutí příležitostně. (nikdo pravidelně). Na otázku jakým způsobem tato hnutí podpořili, odpovědělo 6 respondentů (z toho jen jeden z kategorie do 25 let). Tito lidé pomohli buď finančně, nebo aktivní účastí při ekologických aktivitách. Z těchto aktivit je zajímavá například pomoc při rekultivaci lomu, nebo hrabání sena v chráněných krajinných oblastech. Je zde zmíněna i morální podpora při různých diskuzích.

Tab. 22, Otázka č. 28. Co si myslíte o radikálních ekologických hnutích?

Co si myslíte o radikálních ekologických hnutích?	Věková skupina do 25 let		Věková skupina 25 a více	
	počet odpovědí	% odpovědí	počet odpovědí	% odpovědí
Jsou zbytečná	2	8	10	28
Jsou užitečná	10	40	10	28
Nevím	13	52	16	44

Otázka č. 29. Co je podle Vás radikální vystupování? (otevřená otázka)

32 % respondentů (z toho 16% z kategorie do 25 let a 16% z kategorie nad 25 let) zastává názor, že radikální ekologická hnutí jsou užitečná a 19 % (z toho 3% z kategorie do 25 let a 16% z kategorie nad 25 let) je považuje za zbytečná. 39 % dotázaných odpovědělo na otázku, co je podle nich radikální vystupování. Za radikální jednání by se podle respondentů dalo považovat důsledné nekompromisní jednání s prvky násilí a bez ohledu na názory nebo práva ostatních. Je to také jednání, které porušuje práva druhé zájmové skupiny a neumožňuje dialog. Jako příklad někteří

uvádějí vstupy na cizí pozemky, přepadání rybářských lodí, demonstrace, při kterých létají dlažební kostky, ničení majetku cizích osob, blokády komunikací, nebo lezení na komíny. Mezi názory se vyskytly i takové, které považují za radikální jednání výstřední oblékání a cokoliv, co omezuje život jiných lidí, nebo je nad rámec společenských norem a norem slušnosti.

2.6. Shrnutí sociologického šetření

I. oblast dotazníkového šetření se týkala informací o respondentovi. Z této části dotazníku jsme se dozvěděli o zastoupení respondentů dle pohlaví, vzdělání a věku.

II. oblast byla zaměřena na obecné znalosti dotazovaných. Po vyhodnocení této části jsem došla k závěru, že pojem anarchismus i jeho cíle zná většina dotázaných, avšak téměř nikdo již nedokázal uvést zástupce této politické ideologie. Více než polovina respondentů má anarchistická hnutí spojena s chaosem a násilnostmi.

Cílem třetí oblasti dotazníku bylo zjistit představu respondenta o tom, zda se anarchisté zabývají ekologií a jak se projevují ekologická hnutí. Zajímavé je, že v první otázce týkající se ekologie ve spojitosti s anarchistickými hnutími odpověděla více než polovina respondentů záporně, tedy že se anarchisté ekologií nezabývají. V následujících otázkách na stejné téma však již přes 80 % respondentů považovalo anarchisty za aktivní v oblasti ekologie. Tento rozpor lze přisuzovat tomu, že respondenti anarchisty považují za hnutí sledující spíše politické zájmy, jak je vidět z odpovědí na otázky týkající se rámce působnosti anarchistů. Další otázky potom mohly respondenty „navést“ a přimět je spojit si anarchisty s otázkami ekologie. Překvapující je také fakt, že celá jedna čtvrtina dotázaných považuje nátlakové akce přesahující zákonný rámec směřující k ochraně životního prostředí za oprávněné. Ale necelých 90 % dotázaných si nedokázalo vybavit konkrétní případ, kdy byli anarchisté přítomni nějaké ekologické aktivitě. V dalších otázkách, kde již bylo vyjmenováno několik akcí, byla většina respondentů schopna minimálně jednu možnost vybrat. Z toho může být vyvozen závěr, že lidé podvědomě vědí o aktivitách jistých skupin, ale už si je nedovedou spojit s nějakou určitou ideologií.

IV. oblast měla za úkol zjistit, jak dotazovaní hodnotí anarchistická vystoupení a zda sympatizují s různými formami „zelených“ aktivit. Pátá a poslední část dotazníku měla shrnout názory respondentů na radikální ekologická hnutí v České republice, zda nějaká konkrétní hnutí znají a co je dle jejich názoru radikální vystupování. Z těchto dvou částí dotazníkového šetření jsem zjistila, že více než polovina dotázaných nesouhlasí s vypouštěním kozešinových zvířat zpět do přírody, tedy že nesympatizují s těmito formami aktivit a necelých 80 % respondentů nezná žádná konkrétní radikální

ekologická hnutí, i když na otázku, která z vyjmenovaných hnutí by mohla být radikální, označilo necelých 50 % respondentů ekologickou organizaci Greenpeace. Většina respondentů ani žádná ekologická hnutí nepodporuje, a pokud ano, pak jenom velmi zřídka. Pouze necelých 40 % dotázaných však dokáže formulovat odpověď na otázku, co je radikální vystupování.

Hypotéza, že „zelený anarchismus“ není v naší zemi příliš známý a že většina respondentů si pod pojmem anarchista vybaví problémového člověka, se tedy potvrdila. Dotazníkové šetření poukazuje na skutečnost, že respondenti se o anarchistická hnutí nezajímají a že jsou jim jejich aktivity a oblasti zájmů cizí.

3. KAPITOLA

ZELENÝ ANARCHISMUS A SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Aby bylo možno nastínit souvislosti zeleného anarchismu se sociální pedagogikou, popíši nejdříve oblast zkoumání sociální pedagogiky a její cíle.³⁴

Sociální pedagogika je mezní vědní disciplína mezi sociologií a pedagogikou, ale čerpá i z mnoha jiných oborů, jako je například psychologie, filozofie a právo. Sociologie je společenská věda zabývající se zkoumáním lidské společnosti jako celku, její strukturou, společenskými skupinami a jejich vzájemnou interakcí. Pedagogika popisuje zákonitosti a metody výchovy jedince jakožto cílevědomého a záměrného působení na osobnost člověka. Pro obor sociální pedagogiky jsou tedy klíčové reciproční vztahy mezi sociálním prostředím a výchovou : jak dané prostředí působí na vývoj jedince a jak je možné toto působení ovlivnit.

Na sociální pedagogiku lze pohlížet z mnoha různých úhlů a to podle předmětu jejího zaměření. Tím mohou být například: vztah výchovy a prostředí, zkoumání formování člověka, pomoc začlenit se do společnosti znevýhodněným nebo rizikovým skupinám osob nebo odchylky sociálního chování. Za cíl této vědní disciplíny je možné označit odstranění sociálně patologických nebo jiných sociálně nežádoucích jevů ze společnosti a začlenění jedince do společnosti takovým způsobem, aby byl schopen naplňovat své sociální role.

I na problematiku propojení anarchismu a sociální pedagogiky lze pohlížet z více úhlů. Jako první zde spatřuji možnosti působení sociálních pedagogů na zastánce anarchismu, které společnost řadí mezi problémové skupiny obyvatel vyznávající svobodnou společnost bez autorit, jejichž hlavním cílem je destrukce společnosti. Jde zde ovšem také o jejich způsob vyjadřování vlastních postojů a názorů. Anarchisté vybočují svým chováním z obecně uznávaných společenských norem. Navíc mohli

³⁴ B. Kraus, V. Poláčková et al., Člověk-prostředí-výchova, K otázkám sociální pedagogiky, Paido, Brno 2001.

anarchistické skupiny přitahovat rizikové jedince, kteří nevyznávají stejné ideály, a přesto se k jejich akcím připojí, aby mohli například ničit cizí majetek a skrývat své pohnutky za vyšší cíle

Sociální pedagogové zde mohou působit jak preventivně například v různých školských, předškolních i mimoškolních zařízeních či v externích poradnách, tak záměrně a to organizováním nápravných programů, které mají za cíl připravit určitým způsobem znevýhodněného nebo problémového člověka na zpětné zařazení se do společnosti.

Druhou možností, jak propojit sociální pedagogiku se „zeleným anarchismem“, je pohlédnout na tento obor ve vztahu k ekologii.³⁵ Jak již bylo výše zmíněno, jedná se zde především o začlenění člověka do společnosti tak, aby přijal obecně uznávaná pravidla a jim také přizpůsobil své jednání. Ochrana životního prostředí a ekologie jsou jedním z nejdiskutovanějších a nejzávažnějších témat dnešní doby a proto je důležité, aby lidé byli vychováváni a systematicky vedeni ke kladnému vztahu k přírodě a k její ochraně. Pokud má sociální pedagogika za cíl včlenit člověka do určitého prostředí, nejen do společnosti jako takové, musí jej naučit, jak se v tomto prostředí pohybovat a jak jej udržet pro další generace.

Záměrem sociální pedagogiky by tedy měla být i výchova k ochraně prostředí, ve kterém žijeme, protože toto prostředí nás formuje a utváří. Trendem 21. století je konzumerismus, který můžeme definovat jako sklon k nadměrnému nakupování a hromadění k životu nepotřebných věcí. S tímto fenoménem je spojena nadměrná výroba, hromadění odpadu, znečišťování ovzduší, vody i půdy. K dalším závažným ekologickým problémům patří například přelidnění a s tím spojený nedostatek potravin nebo lépe řečeno jejich nerovnoměrné rozdělení, nadměrné čerpání nerostných surovin, civilizační choroby, kácení deštných pralesů a rozšiřování pouští. Příroda je vykořisťována za účelem uspokojení sobeckých a malicherných potřeb člověka a díky němu na Zemi vymírají stovky druhů živočichů a rostlin. Lidé se musí naučit myslet na to, co po nich zůstane pro další generace, musí se odnaučit myslet pouze na vlastní prospěch a uvědomit si, jakým konáním mohou zabránit v drancování a znečišťování přírody. Čím tedy může přispět jednatel? A jak se o těchto možnostech dozví? Odpovědí je: někdo jej tomu musí naučit a tím někým je myšlena rodina, okolí, společnost. Zde cíle sociální pedagogiky a „zelených anarchistů“ splývají.

³⁵Web Ekologie – Chraňme náš svět, <http://ekologie.webz.cz>, 7. 11. 2011

Stoupenci „zeleného anarchismu“ považují ochranu přírody a práv zvířat za hlavní náplň své činnosti. Na internetových stránkách jednotlivých hnutí objevíme různé materiály na téma ekologie, jejich členové pořádají osvětové akce a snaží se upozorňovat na porušování práv zvířat a znečišťování přírody.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se pokusila vymežit počátky vzniku a dalšího působení „zelených anarchistů“ u nás. Uvedla jsem jednotlivá ekologicky zaměřená hnutí, jejich názory a cíle a s tím spojené aktivity.

Neméně významnou část práce tvoří jednoduché sociologické šetření, které bylo provedeno pomocí dotazníku. Cílem šetření bylo zjistit, jak lidé hodnotí anarchistická hnutí, zda mají přehled o jejich aktivitách a jestli již slyšeli pojem „zelený anarchismus“.

Dalším cílem mé práce bylo pokusit se o vlastní definici „zeleného anarchismu“, kterou jsem pojala jako vymezení nejdůležitějších poznatků, které jsem v průběhu sběru informací o vztahu anarchismu k ekologii získala.

Zelený anarchismus lze tedy definovat jako nový myšlenkový směr, který se zabývá především otázkami životního prostředí, jeho ochrany a hledá způsoby, jak by měl člověk žít, aby to bylo v souladu s přírodou. K tomuto pojmu jistě neodmyslitelně patří nejen ochrana přírody jako takové, ale i ochrana zvířat a všeho živého na naší planetě. To dokazuje i fakt, že převážná většina zastánců toho smýšlení patří mezi vegetariány a vegany. Boj proti zneužívání zvířat je tedy jednou z hlavních priorit tohoto směru. Skupiny lidí, vyznávající tento způsob života vidí hlavní příčinu devastace přírody v hierarchii společnosti, v masové výrobě, v hodnotách, které lidstvo vyznává, v kapitalismu a materialismu. Způsob, jak se od těchto priorit oprostit, spatřují v návratu k přírodě, tzn. vcítit se do ní a žít s ní v souladu. Prostředkem k dosažení stanovených cílů je u převážné většiny „zelených“ anarchistických hnutí tzv. přímá akce, která je spojena mimo jiné s ničením majetku a dalšími nátlakovými akcemi, ale také pořádání happeningů a jiné umírněnější osvětové činnosti.

RESUMÉ

Bakalářská práce na téma „zelený anarchismus“ pojednává o anarchistických hnutích zabývajících se ekologií, a to především ochranou práv zvířat a životního prostředí.

V první části práce jsem definovala pojem anarchismus, uvedla počátky vzniku jak světového, tak českého anarchismu, jmenovala známá česká anarchistická hnutí, zaobírala jsem se ekologií v programech anarchistů, jak zahraničních, tak především českých.

Druhá část bakalářské práce je věnována jednoduchému dotazníkovému šetření, které mělo za úkol potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu týkající se tvrzení, že pojem „zelený anarchismus“ není v České republice příliš rozšířen a převážná většina dotázaných si pod pojmem anarchista nebo anarchie představí nepořádek, chaos a násilí.

Námětem třetí kapitoly je uvést do souvislostí téma práce „zelený anarchismus“ s úkolem a zaměřením oboru sociální pedagogiky.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá významnými předchůdci anarchismu, českými anarchistickými hnutími, historií jejich vzniku, především jejich vztahem k ekologii a také metodami, jakými by anarchisté řešili ekologické problémy. Součástí práce je i jednoduché sociologické šetření, které má podat zprávu o informovanosti veřejnosti o anarchismu a oblastech zájmů anarchistických hnutí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zelený anarchismus, ekologie, přímá akce, svobodná společnost, hnutí, solidarita, kapitalismus, ekoextremismus, ekoterorismus.

ANNOTATION

The thesis is dealing with the eminent forerunners of anarchism, Czech anarchy movements, their origins and mainly with their relation to the ecology and the methods of problem solving by anarchists. The study also incorporates simple sociological survey, which is used to submit the evidence of public knowledge of anarchy movements and their fields of interest.

KEYWORDS

Green anarchism, ecology, direct action, free society, movement, solidarity, capitalism, ecoextremism, ecoterrorism.

LITERATURA A PRAMENY

- [1] Anarchokomunistická alternativa, Webová stránka, (<http://aka.anarchokomunismus.org/?page=manifest>, 24. 10. 2009)
- [2] Animal Liberton Front, Webová stránka, <http://www.alf.angelcities.com/>, 12. 3. 2010
- [3] B. Kraus, V. Poláčková et al., Člověk-prostředí-výchova, K otázkám sociální pedagogiky, Paido, Brno 2001.
- [4] ČSAF Posázaví, Webová stránka, (http://www.csaf-posazavi.estranky.cz/stranka/kdo-a-co-chce-csaf_, 16. 10. 2009)
- [5] ČSAF wiki, Webová stránka, (http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:strucna_historie_ceskeho_anarchistickeho_hnuti, 24. 10. 2009)
- [6] ČSAF, encyklopedie Webová stránka, (http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:strucna_historie_ceskeho_anarchistickeho_hnuti, 24. 10. 2009)
- [7] ČSAF, odkazy, Webová stránka, <http://www.csaf.cz/linky.php>,
- [8] ČSAF, Webová stránka, (<http://www.csaf.cz/index.php?clanok=795>, 24. 10. 2009)
- [9] ČSAF, Webová stránka, (<http://www.csaf.cz/index.php?clanok=952>, 16. 10. 2009)
- [10] ČSAF, Webová stránka, (http://www.csaf.cz/manifest_2000.php, 16. 10. 2009)
- [11] ČSAF, Webová stránka, (<http://www.csaf.cz/stanovy.php>, 16. 10. 2009)
- [12] Ekologie, chraňme náš svět..., Webová stránka, <http://ekologie.webz.cz>, 7. 11. 2011
- [13] Federace Sociálních Anarchistů, Webová stránka, (<http://odpor.wz.cz/VYZVY/fsa.htm>, 25. 10. 2009)
- [14] <http://www.anarchy.no/green.html>, 7. 11. 2011
- [15] Iniciativa proti ekonomické globalizaci, Webová stránka, (<http://inpeg.ecn.cz/frames/index1.html>, 12. 3. 2010)
- [16] J. Pazdera, Pro úbytek tropických lesů nejsou přesvědčivé důkazy, Objective Source E-Learning, Webová stránka <http://www.osel.cz/index.php?clanek=3195&akce=show2&dev=1#diskuze>, 12. 3. 2010
- [17] Jídlo místo zbraní, Webové stránky, (<http://jmz.ecn.cz/zvirata.html>, 12. 3. 2010), (<http://fnbpraha.wz.cz/index2.html>, 12. 3. 2010), (<http://food.not.bombs.sweb.cz/index.htm>, 12. 3. 2010), (<http://www.jidlonezbranecb.czechian.net/index.htm>, 12. 3. 2010)
- [18] M. Bastl, Central European Political Studies Review, Webová stránka, <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=108>, 24. 10. 2009
- [19] M. Mareš, Ekoterorismus v České republice, text v rámci projektu GAČR 407/03/D105 „Politické násilí a terorismus v České republice“ dostupné na <http://www.rexter.cz/ekoterorismus-v-ceske-republice/2004/05/01/>, 12. 3. 2010
- [20] O. Slačálek, ČSAF encyklopedie, Webová stránka, ([http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:soucasny_anarchismus?s\[\]=kropotkin&s\[\]=ekologie](http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:soucasny_anarchismus?s[]=kropotkin&s[]=ekologie), 26. 10. 2009)

- [21] R. Pichler, Rozhovor s kapitánem Paulem Watsonem - časopis Vegetarián & Vegan zima 2007 Země především, Webová stránka, http://zemepredevsim.ecn.cz/archive/articles/sea_shepherd/sea-shepherd.html, 7. 11. 2011.
- [22] REXTER – odborný časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu Webová stránka, (<http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=19>, 12. 3. 2010)
- [23] REXTER – odborný časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu Webová stránka, <http://www.rexter.cz/ekoterorismus-v-ceske-republice/2004/05/01/>, 12. 3. 2010
- [24] REXTER – odborný časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu, Webová stránka, (<http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=19>, 12. 3. 2010)
- [25] V. Tomek, O. Slačálek: Anarchismus – svoboda proti moci, Praha 2006, Vyšehrad, s. 623,
- [26] V. Tomek, O. Slačálek: Anarchismus – svoboda proti moci, Praha 2006, Vyšehrad.
- [27] Země především, Webová stránka, (<http://zemepredevsim.ecn.cz/archive/efau-cj/efau1-98.html>, 12. 3. 2010), dále REXTER
- [28] Země především, Webová stránka, <http://zemepredevsim.ecn.cz>, <http://www.earthfirst.org/>, 7. 11. 2011.
- [29] Země především, Webová stránka, <http://zemepredevsim.ecn.cz/>, 12. 3. 2010
- [30] Zpravodaj ALF ČR #1 (http://zemepredevsim.ecn.cz/archive/articles/alf_1.htm), 7. 11. 2011

PŘÍLOHA 1

MEZINÁRODNÍ DEN AKCÍ PROTI McDONALD'S

www.mcspotlight.org

16. říjen vyhláší pravidelně [OSN](#) Světovým dnem výživy. Jaký jiný den by měl být zároveň dnem boje proti karikatuře výživnosti - hamburgeru? Nositeli ničení lidského zdraví, životního prostředí, kruté smrti miliónů nevinných zvířat a v neposlední řadě spoluviníku hladu a chudoby ve třetím světě?

Minulý rok se konaly protesty po celém světě, včetně Austrálie, Filipín, Kanady, Brazílie, Nového Zélandu, Malty, Izraele, Velké Británie, Řecka, Itálie, Ruska, Chorvatska a Spojených Států.

CO JE ŠPATNÉHO NA McDONALD'S?

Globální průmysl je ovládán nadnárodními společnostmi, které pro své zisky vykořisťují zaměstnance, světové přírodní zdroje a miliardy hospodářských zvířat a všudypřítomnou reklamou i spotřebitele. K porozumění skutečnosti skryté za propagandou, se můžeme zaměřit na McDonald's - jednu z nejmocnějších, nejvlivnějších a nejznámějších světových společností. Stejně tak by se dal s drobnými úpravami vztáhnout obsah letáku na nadnárodní firmy jako KFC, [Shell](#), [Coca-Cola](#), Mitsubishi, Nike...

Příklady kauz spojených s McDonald's, které proběhly v posledních letech:

- masové protesty francouzských farmářů, včetně demonstrace 30 000 lidí
- protesty na Olympiádě v Sydney 2000 proti masovému používání mrazicích chemikálií způsobujících globální oteplování
- nejdelší soudní proces v dějinách Velké Británie zvaný "[McLibel](#)" (McPomluva). Dva aktivisté Greenpeace byli obžalováni za pomluvu, protože ve svých letáčích obviňovali McDonald's. Přestože spor prohráli, soud uznal, že společnost nese spoluvinu na krutostech vůči zvířatům, platí svým zaměstnancům málo a využívá v reklamě děti.
- McDonald's vyplatil 10 milionu dolarů za účelem stažení žaloby, kterou na něho podali vegetariáni a američtí hinduisté. Lživě vydával hranolky za vegetariánské jídlo, když neuvedl, že k jejich přípravě používá olej s přídavkem hovězích prvků ([Lidové noviny](#) 5.6.2002)
- soudní proces proti americkým rychloobslužným řetězcům McDonald's, KFC, Burger King jménem milionů zákazníků oklamaných systematickou a neetickou reklamou na nezdravé výrobky, vedoucí k obezitě, srdečním nemocem a řadě dalších vážných zdravotních problémů
- úžas paní Ortegové z USA, která v domnění, že koupila pro rodinu chutný oběd, objevila mezi

- kuřecími křídélky i jednu osmaženou slepičí hlavu ([Lidové noviny, Washington Post 1.12.2000](#))
- americký generální ředitel přiznal, že rok 2001 byl "nejbohatší na problémy" v 47-leté historii McDonald's. Nedávné postupné propady v globálních ziscích (BBC News 19.4.2002) vedoucí k uzavření mnoha obchodů (např. třetiny v Turecku).

CO JE TAK NEZDRAVÉHO NA JÍDLE OD MCDONALD'S?

Strava bohatá na tuk, cukr, živočišné produkty a sůl a naopak chudá na vlákninu, vitamíny a minerály - což popisuje průměrné jídlo u McDonald's - je spojována s rakovinou prsu, střev a nemocemi srdce. Hamburgery, hranolky, kola, mléčné koktejly atp., rozhodně nejsou užitečnou a výživnou součástí stravy. Pokud si dopřejete cheeseburger s hranolky a salátem dostanete do těla tolik tuku, že pokud nechcete ztloustnout, tak po celý zbytek dne již nesmíte sníst nic jiného.

NIČENÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Tropické **deštné pralesy**, tzv. plíce planety, jsou rychlým tempem káceny či vypalovány, aby tak vznikly nové pastviny pro dobytek. Během 7 let se půda stává neúrodnou a dochází k erozi a úbytku vodních zdrojů. Celkově jedna miliarda lidí je závislá na vodě vytékající z těchto lesů, které vsakují deště a postupně ji propouštějí. Hladomor v Etiopii a Súdánu je přinejmenším částečně způsoben nekontrolovaným odlesňováním. V Amazonii - kde je teď okolo 100 000 farem skotu - se prudké deště řinou skrze bezstromé údolí, erodují přitom zemi a odplavují půdu. Pustá země, vysušená tropickým sluncem, se stává pro zemědělství nepoužitelnou. Bylo odhadnuto, že takovéto ničení způsobuje vyhynutí přinejmenším jednoho druhu zvířat, rostlin nebo hmyzu každých několik hodin. Využívání zemědělské půdy nadnárodními společnostmi a jejich dodavateli, nutí místní lidi, aby se stěhovali dále do jiných oblastí a káceli další stromy.

McDonald je největší spotřebitel hovězího na světě. Metan vyprodukovaný hovězím dobytkem chovaným pro potravinový průmysl má velký podíl na **globálním oteplování**. Moderní intenzivní zemědělství je založeno na přemíře používání chemikálií, které ničí životní prostředí.

McDonald's každý rok použije tisíce tun ne nezbytně nutného balení, přičemž většina pak končí jako **odpadky** zaplavující ulice nebo znečišťující zemi. Přestože McDonald's říká, že používá recyklovaný papír, tak je ročně zapotřebí 1300km² lesa na zásobování papírem na nové obaly.

Jednotlivé komponenty obalů a produktů jsou pěstovány a vyráběny v různých částech Evropy. To znamená, že kamiony musí ujet tisíce zbytečných kilometrů, přičemž náklady na zničené ovzduší a silnice nenese zadavatel **dopravy** ani přepravce, ale každý obyvatel státu, tedy každý z nás.

OKRÁDÁNÍ CHUDÝCH

Mnoho úrodné půdy v chudých zemích je využito jako pastviny, nebo na pěstování

krmiva pro dobytek, který je sněden v bohatých státech. Místní hladovějící lidé pak nemohou tuto půdu využít pro pěstování základních plodin nutných k přežití. 7 milionů tun zrní skrmeno hospodářskými zvířaty vyprodukuje pouze 1 milion tun masa a vedlejších výrobků.

DĚTI

Děti jsou lákány na příslib hraček a jiných reklamních triků. Za usmívajícím se obličejem klauna Ronalda McDonalda se však skrývá skutečnost - zájem jen o peníze, stejně jako u všech nadnárodních společností.

Žádný rodič nepotřebuje vysvětlovat, jak složité je odvést pozornost dítěte od jeho ulpívání na určitém typu jídla nebo chování. Reklamy zobrazující McDonald's jako šťastné, cirkusu podobné místo, vyvolávají v dětských myslích představu hamburgeru a hranolek, pokaždé když uvidí klauna. Chytá tak děti do pasti nejistoty, že nejsou "normální", jestliže tam také nejdou.

V srpnu 2000 světem otřásla zpráva z honkongského listu Sunday Morning Post. Hračky prodávané spolu s hamburgery a dalšími produkty v honkongských restauracích McDonald's údajně vyráběly na pevninské Číně čtrnácti až šestnáctileté děti, které firma City Toys najímala na denní úvazek 16 hodin za mzdu odpovídající sotva ceně jednoho menu u McDonald's.

ZABÍJENÍ ZVÍŘAT

Jídelní lístek u McDonald's je založen na mase. Každý den jsou po celém světě prodány miliony hamburgerů. To znamená nepřetržitou porážku zvířat narozených pouze proto, aby se staly náplní housek McDonald's. Některá z nich - hlavně kuřata a prasata - stráví své životy v umělých podmínkách obrovských velkochovů, bez přístupu čerstvého vzduchu, slunečního světla a svobody pohybu. Jejich smrt je krvavá a barbarská. V ČR masný průmysl každoročně zabije 4 miliony prasat, 28 mil. kuřat a 1,6 mil. kusů dobytka (www.ohz.cz). Často se říká, že po navštívení jatek, se lidem zvedá žaludek při pomýšlení na sněžení masa. Kolik z nás by bylo schopno pracovat na jatkách a zabíjet zvířata, která jíme?

VÝZVA KE SPOLEČNÉ AKCI OD ZAMĚSTNANCŮ McDONALD'S

Mezinárodní síť zaměstnanců - [McDonald's Workers Resistance](#) ("Odpor zaměstnanců McDonald's") - založená v roce 2000 vyzývá kolegy po celém světě, aby se připojili ke dni akcí proti McDonald's: "Taky už máte dost toho, že vám někdo říká, jak máte vypadat, co si myslet a kdy se usmívat? Znepokojují vás dopady McDonald's na životní prostředí? Vyzýváme McZaměstnance po celém světě, aby založili skupiny odporu ve svých pobočkách a mohli jsme společně bojovat za lepší pracovní podmínky a vyšší mzdy."

CO MŮŽETE UDĚLAT

Proč se nezapojit do boje za lepší život? Informace v tomto letáku jsou jen střípkem mozaiky informací o utrpení lidí, zvířat a planety, o kterém média nemluví. Naší snahou by mělo být se na tomto nepodílet. Nejjednodušší způsob je začít sám/sama u sebe, například omezením či odmítnutím masa, tříděním odpadu, preferováním hromadné nad individuální dopravou, atp.

Protestů a kampaní za životní prostředí a práva zvířat přibývá. Lidé si stále více uvědomují nutnost zajímat se o původ potravin, které my a naše děti jíme (BSE, geneticky modifikované potraviny).

Mluvte s přáteli a rodinami, sousedy a spolupracovníky o těchto otázkách. Prosím kopírujte a rozšiřujte tento leták co nejvíce můžete.

Kontakt: McKrutak@volny.cz

zdroj: <http://zemepredevsim.ecn.cz/archive/campaigns/mcd/mcd-letak.html>

PŘÍLOHA 2

DOTAZNÍK

Vážený respondente,

dotazník, jenž jste právě obdržel/a má podat informaci o tom, zda vůbec a do jaké hloubky se zajímáte o otázku anarchismu, jak hodnotíte vystupování anarchistů a jak si vůbec takového anarchistu představujete.

Dotazník je anonymní, proto se nikam nepodepisujte. Prosím Vás o co největší upřímnost při jeho vyplňování.

Dále se, prosím, věnujte samotnému dotazníku. Postup při vyplňování dotazníku je jednoduchý - zakroužkujte vždy odpověď, která je podle Vás správná a která vystihuje Váš osobní názor. Je možno uvést více možností. Na otevřené otázky odpovídejte pravdivě dle Vašich znalostí a zkušeností.

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

Lucie Losová

Informace o respondentovi

Pohlaví

- muž
 žena

Nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
 Vyučen
 S maturitou
 Vysokoškolské

Věková kategorie

- 0 – 18
 18 – 25
 25 – 40

40 a více

Obecné znalosti

1. Co je podle Vás anarchismus?
 - a) Politická ideologie.
 - b) Životní styl.
 - c) Státní zřízení.
 - d) Nevím.

2. Co si představíte pod pojmem anarchismus či anarchie?
 - a) Chaos, nepořádek.
 - b) Násilí, výtržnosti, teroristické útoky.
 - c) Demonstrace.
 - d) Despekt k autoritě.
 - e) Neomezená svoboda.
 - f) Nic z uvedených možností.
 - g) Nevím.
 - h) Jiné.

3. Kterou z těchto historických osobností je možné přiřadit k představitelům anarchistického hnutí?
 - a) Platón.
 - b) Petr Kropotkin.
 - c) John Zerzan.
 - d) Adolf Hitler.
 - e) Lev Nikolajevič Tolstoj.
 - f) Ani jeden z uvedených.
 - g) Nevím.

4. Cílem anarchie je:
 - a) Nastolení bezvládí.
 - b) Vláda chudých.
 - c) Svobodná společnost.
 - d) Nevím.
 - e) Jiné.

5. Jako způsob změny společenských pořádků anarchisté preferují:
 - a) Parlamentní reformu.
 - b) Revoluční násilí.

c) Soustavnou výchovu mladé generace.

6. Jaké znáte oblasti zájmu anarchistů?

- a) Rovnoprávnost žen a mužů.
- b) Uznání osobního vlastnictví a svobodný trh.
- c) Rozvrat státu.
- d) Propagace veganství.
- e) Obhajoba práv zvířat.
- f) Podpora globalizace.
- g) Nevím.

7. Jaký politickoeconomický systém je předmětem anarchistické kritiky.

8. Co myslíte, že je pro anarchistu typické?

- a) Kritické sociální myšlení.
- b) Odpor proti jakékoliv mocenské autoritě.
- c) Vyhledávání konfliktů.
- d) Antifašismus a antinacismus.
- e) Sympatie k diktatuře proletariátu.
- f) Nevím.

Přehled respondentů o vztahu anarchismu k ekologii

9. Myslíte si, že se anarchisté zabývají ekologií?

- a) Ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Ne.
- e) Nevím.

10. Do jaké hloubky si myslíte, že se anarchisté zabývají ekologií?

- a) Vůbec.
- b) Okrajově.
- c) Záleží na odnoži anarchistů.
- d) Je to jedna z jejich hlavních priorit.
- e) Nevím.

11. Slyšel/a jste někdy pojem „Zelený anarchismus“

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nevím.

12. Jmenujte nějakou formu aktivity na ochranu životního prostředí, kterou byste označili za anarchistickou.

13. Jak si myslíte, že se projevuje aktivita anarchistů v ekologické oblasti?

- a) Vůbec se neprojevují.
- b) Ničení majetku firem dělajících pokusy na zvířatech.
- c) Protestní a petiční akce.
- d) Happeningy.
- e) Jiné.

14. Jsou podle vás na místě (oprávněné) nátlakové akce, jejichž forma přesahuje zákonný rámec, pokud tyto aktivity směřují k ochraně životního prostředí?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nevím.

Hodnocení anarchistických vystoupení dotázanými

15. Slyšeli jste někdy o konkrétním případě ekologického vystoupení anarchistů?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nevím.

16. V případě, že ano, o jakém vystoupení?

17. Při kterých akcích si myslíte, že byli anarchisté přítomni?

- a) Protesty proti jaderné elektrárně Temelín.
- b) Protesty proti americké základně s radarem v Brdech.
- c) Protesty proti geneticky modifikovaným plodinám.
- d) Protesty proti Velké pardubické.
- e) Protesty proti Mc'Donalds.
- f) Nevím.

18. Pokud jste o některých anarchistických vystoupeních slyšeli, jak je hodnotíte?

- a) Nikdy jsem o ničem takovém neslyšel/a.
- b) Jsou naprosto zbytečné.
- c) Odsuzuji takové jednání.
- d) Sám jsem se jich zúčastnil/a.
- e) Jsou užitečné.
- f) O tuto problematiku se nezajímám.

19. Kdybyste měli posoudit komerční klecový chov kožešinových zvířat a jejich vypuštění do volné přírody, pak byste tuto aktivitu posoudili jako:

- a) Porušení práva na soukromé vlastnictví.
- b) Výraz úcty ke všemu živému.
- c) Záchranou akci, která předběhla „řezničinu“

- d) Zbytečné gesto, které má zviditelnit radikální ochránce přírody, kteří „nevědí, co činí“, neboť tato zvířata stejně nepřežijí.

20. Už několikrát jsme ve světových metropolích viděli pochod naháčů pod transparenty „Raději takto než v kožichu!“ Myslíte si, že jde o:

- a) happening několika stovek či tisíc exhibicionistů,
- b) vážnou formu protestu „zelených“, která má upoutat pozornost veřejnosti k utrpení zvířat, které je zbytečné,
- c) výzvu ke skromnosti, neboť bez luxusu kožichu se jistě obejdeme.

21. Které formy „zelených“ aktivit ve vás vzbuzují sympatie (byl/a bych schopen/na se připojit)

22. Které formy „zelených“ aktivit ve vás vzbuzují odpor (v žádném případě bych se nezúčastnil/a a naopak je odsuzuji)?

Shrnutí názorů na radikální ekologická sdružení v ČR

23. Znáte nějaká radikální ekologická hnutí?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nevím.

24. Které z následujících hnutí si myslíte, že je radikální?

- a) Hnutí Brontosaurus.
- b) Země především!
- c) Hnutí Duha.
- d) Nesehnutí.
- e) Greenpeace.
- f) Nevím.

25. Které z těchto hnutí, si myslíte, že se ztotožňuje s anarchistickými myšlenkami?

- a) Hnutí Brontosaurus.
- b) Země především!
- c) Hnutí Duha.
- d) Nesehnutí.
- e) Greenpeace.
- f) Nevím.

26. Podporujete nějaké ekologické hnutí?

- a) Ano, pravidelně.
- b) Ano, příležitostně.
- c) Nikdy.

27. Pokud ano, jak?

28. Co si myslíte o radikálních ekologických hnutích?

- a) Jsou zbytečná.
- b) Jsou užitečná.
- c) Nevím.

29. Co je podle Vás radikální vystupování?
